

కృతజ్ఞత!!

మాగ్రంథమాలకు

నలుబదిరూపాయలు సహాయంచేసిన

వరంగల్ పట్టణ నివాసులగు

కొండూరు రామలింగం, బుచ్చిరాజలింగం

మంకెయ్యలింగంగా ర్లకు

మేమొతయు కృతజ్ఞులము!

అంకితము !!!

—0—0—

నన్ను చిన్నప్పటినుండియు

అత్యంత గాఢముతో ముంచి

కన్నకుమారునికన్న మిన్నగా తపవిశ్రాంతప్రేమలో ముంచివేసి

నా 13 వ యేటనే నన్ను ప్రేమవంచితమనిజేసి స్వస్థుడైన

మా పెదనాయన గారగు

ముదిగొండ మంత్రయ్యగారి ఆత్మకు

అంకితము !

యల్లం.
గృంధకర్త.

రెండుమాటలు !!!

—:0:—:0:—

పాఠకమహాశయులారా !!

మామిత్రులు కొందరు చాలప్రోత్సహించి, ఒక సనలవ్రాయ వలసినదిగా చాల బలాత్కారం చేయటంచేతనే నేనీవిధంగా సాహసింప వలసివచ్చింది!! నేను చాల అల్పజ్ఞుణ్ణి! ఆంధ్రభాషలో నాకు తగిన ప్రవేశం లేకపోవడం నాదురదృష్టం! ఆంధ్ర నవలాలోకంలో అనేకమంది రచనలలోని రసస్వాదనచేశారు! అయినప్పటికీ ఉడుతాభక్తిగాసమర్పించే నాయీ 'కానుక'నుగూడా స్వీకరించాలి! నాగ్రంధం అనేకమంది హృదయాలకు కొంచెం కష్టంగలిగిస్తుందని నాకు తెలుసు! అందుకునన్ను తుమించాలి!! నాలోపున్న లోపాలను మన్నించి, యేమైనా గ్రహింపదగినదివుంటే దాన్ని స్వీకరించ గలందులకు ప్రార్థిస్తున్నాను! కొంత ధనసహాయంచేసిన "కొండూరుసోదరు"లకు నేను కృతజ్ఞుడను! మాగ్రంథమాలనుండి అనేకగ్రంథాలు యింకా వెలువడనున్నాయి. వాటినిగూడా ఆదరించి భాషాసేవకు సహాయం చేస్తారని ఆంధ్రపాఠకమహాశయులని ప్రార్థిస్తున్నాము! వెల్లెవస్తాను!! తిరిగీ మరొక నెలరోజులలో మరొకపుస్తకంతో మిమ్మల్ని సందర్శిస్తాను!! నమస్తే!!!

యట్ల,

గ్రంథకర్త

D. ముదిగొండ మల్లికార్జునరావు

B. Sc., L. M. S. (Hom)

ఉపోద్ఘాతం!!

జ్యోతిర్మయ గ్రంథమాలవారి మొదటికిరణానికి ఉపోద్ఘాతం వ్రాసే సౌభాగ్యం నాకు లభించినందులకు నేను భగవంతుడికి ధన్యవాదా లర్పిస్తున్నాను!

ముదిగొండ మల్లికార్జునరావుగారు ఆంధ్రపాఠకలోకానికి కొంచెం క్రొత్తవారు. వీరు వ్రాసిన కథలు అపుడపుడు పత్రికలలో ప్రకటింపబడినాయి. గుంటూరుతాలూకాలోని తాడికొండ వీరి స్వగ్రామం. వీరికి ఆంధ్ర, ఆంగ్లేయ, హిందీ, భాషలలో సమగ్రమైన సామర్థ్యమున్నది. ఉర్దూ, బెంగాలీ భాషలుగూడా కొంచెం తెలుసు! వీరు వ్రాసిన అనేక నవలలు ధనాభావంచేత అముద్రితంగానే వుండిపోయినాయి!

వీరు వ్రాసిన “ఫ్యాషన్” అనే యీ నవల, ప్రస్తుతం వెలువడుతున్న చౌకరకం రైల్వే వాఙ్మయంలాంటిదికాదు. అందరికీ సులభంగా తెలిసే వ్యావహారికభాషలో వ్రాసినప్పటికీ, భాషమాత్రం చాల రుచిగాను, చమక్ గాను వున్నది. దీనినొక High class నవలయని చెప్పని కభ్యంతరంలేదు. దీనిలోని కథాసంఘటన, పాత్రోచిత్యం, చరిత్రాని పాఠకలోకమే విమర్శించి తెలుసుకోవాలి!

కాగితం ధర రెట్టింపుగా పెరిగిపోయిన యీ రోజులలో యీపుస్తకాన్ని యింత తక్కువవెలకు అమ్మడానికి సాహసించిన “గ్రంథమాల” వారు చాల ప్రశంసాపాత్రులు. వారి గ్రంథాలు ఆంధ్రదేశంలోని ప్రతివ్యక్తి చదివి గ్రహించడమే వారి ఆశయం! యింకా మున్నుండు అనేక గొప్పగొప్ప గ్రంథాలు వెలువడనున్నాయి. వాటి నన్నిటిని ఆదరించి ఆంధ్రవాఙ్మయానికి తోడ్పడాలని పాఠకులను ప్రార్థిస్తున్నాను.

మొత్తంమీద “ఫ్యాషన్” ఆంధ్రనవల ప్రపంచంలో ఒక వినూతన విఖ్యాత నవలయని చెప్పక తప్పదు. రచయితకు నాహృదయ పూర్వకమైన వందనాలు!!

ఇట్లు

29-3-40

ఆర్. పాఠసారథి

U

ఫ్యాషన్ !!!

“మీచేతిలోవున్న పుసుక మేమిటండీ?” అని ప్రశ్నించింది సరోజిని. ఆప్రశ్న వినడంతోటే మోహరావు కొంచెం ఖిన్నుడైనాడు. ఒక నిట్టూర్పువిడిచి “O! My God, ఇదినీకేంటెలుస్తుంది?... ... ఇది ఆస్కర్ ఫైల్డ్ వ్రాసిన ఒక మహత్తరగ్రంథం!” అని జవాబుచెప్పాడు, సరోజినిమానంగా పూరుకుంది. ఇదిఒకనాటిదృశ్యం!!!

మోహరావు బి. ఏ. బి. యల్. గుంటూరులోని సుప్రసిద్ధ వ కీ శ్చ లో ఒ క రు. చాల వర్దాలయినమనిషి. ఆధునిక పాశ్చాత్య వేష భాష లంటే చాల ప్రీతి. ఎప్పుడూ ‘సూట్’ తప్ప ధోవతి కట్టుకోడు. ధోవతి కట్టుకోవడం నాగరికత తెలియని మూఢులైన మన పూర్వులకు తగిపోయినది గాని మనకు తగదని ఆయన సిద్ధాంతం. ఎప్పుడూ అలంకారార్థం ఒక ఇంగ్లీషునవలో, నాటకమో, లేకపాతే కనీస మొక ఇంగ్లీషు జర్నల్ పట్టుకోని తిరుగుతుంటాడు. ప్రాక్టీసు బాగా సాగుతున్నది; బాగా డబ్బు వస్తున్నది. ఉదయం 7 గంటలకు నిద్ర లేవడం, 10 గంటలకు కోర్టుకుపోవడం, కోర్టునుంచి 5 గంటలకు క్లబ్బు కుపోవడం క్లబ్ నుంచి రాత్రి 8 గంటలకు యింటికిరావడం— యిదీ వీరి దైనికచర్య. యింట్లో అతనికి ఊసుబాయ్యేదికాదు. దానికి తగినకారణం లేకపోలేదు. తన ఆనందంలో, తన సర్దాలో, తన నాగరికతలో భాగం పంచుకోవలసిన తన భార్యకు “ఫ్యాషన్లు” తెలియకపోవడమే దీనికి కారణము.

మోహనరావుభార్య. "సరోజని" మొదటినుంచి పల్లెటూర్లోనే పెరిగింది. దివ్యమోహన విగ్రహం! చక్కని బంగారుచాయ దేహం! పెద్ద పెద్ద కళ్ళి. షుమారు 18 సంవత్సరాలుంటాయి. అంతపొడుగుకాదు అంతపొట్టికాదు, స్ఫురదూపియనినిర్భయంగా చెప్పవచ్చు! కాని అధునికవేషభాష అంతగా తెలియవు. తెలుగులో మాత్రం ప్రబంధాలుగూడ కొంచెంచదివి అగ్రంచేసుకోగల జ్ఞానం వున్నది. సరోజనంటే మోహనరావుగూడ పేరే! కాని, దానిలో ప్రేమకంటే జాలి యెక్కువని చెప్పవచ్చు. సరోజనివంటి జగదేకసుందరిని సూచి ప్రేమించనివారెవరుంటారు. అట్లాగే, మోహనరావుగూడా సరోజని శరీరసౌష్ఠవాన్ని సూచి ప్రేమించి, గౌరవించేవాడు. కాని, ఆధునాతన నాగరికతంటే తెలియని యువతి స్వతః ముఖంగా గౌరవనీయగాదు.

తాను క్లబ్బులో జూచే స్త్రీలకూ, సరోజనికీ యెంత భేదమున్నది? పాండ్యంలో వారు యెక్కువగా కపోయినా జ్ఞానంలోనూ, సాగసులోనూ వాచే యెక్కువ! సంఘనియమాలను యెంత చక్కగా విమర్శిస్తారు! ఆధునిక సిద్ధాంతాల కెంతటి చక్కని వ్యాఖ్య చేస్తారు! మతము యెక్కువ అక్షయికతత్వాన్ని యెంత సూలభంగా విప్పి చెప్పగలుగుతారు! పెద్ద పెద్ద ప్రోఫెసర్లకన్న మిన్నగా యింగ్లీషు మాట్లాడేవారెక్కడ! సరోజని యెక్కడ! ఎంత భేదముందీ! వికసించిన పుష్పానికి, మొగ్గకూపున్న వ్యత్యాసం ప్రోథకూ బాలకూగల తారతమ్యం!

షుమారు 8 గంటలయింది. గదిలోని బీరువాలనిండా పుస్తకాలున్నాయి. కొన్ని 'లా' పుస్తకాలు! కొన్ని ఇంగ్లీషునవలలు! కొన్ని ఇంగ్లీషు డ్రామాలు! అనిబిసెంట్రావాసిన భగవద్గీత, రాధాకృష్ణ గారు వ్రాసిన ఇంగ్లీషులోని ఉపనిషత్తు వ్యాఖ్యలు కొన్ని, ప్రొఫెసర్ మాక్స్ ముల్లర్ గారు వ్రాసిన "Sacred Books of the East" series లోని కొన్ని పుస్తకాలుగూడ వున్నాయి. గాని వాటినెప్పుడు మోహనరావుచదివేవాడు గాకపోవడంచేత పుస్తకాలనిండా దుమ్ముపడివుంది. గోడలకు కొంతమంది ఇంగ్లీషుకవుల పోటోలు, ఇంగ్లీషు సినిమాతారల పోటోలు

వేగలాడుతున్నాయి. గవిమధ్య నొక టెబిల్, దానిమీద నొక చెట్లని
 పెగసిగుడ్డి, లేదా మట్టూ నాల్గు చెట్టిలున్నాయి. అందులో ఒక చెట్టులో
 కూర్చోని సరోజిని 'రామాయణం' చదువుకోబోతున్నది. ఈగదిని
 చూడడంతోటే మోహన్ రావుగారి "రీజింగ్ హౌసు" అని చెప్పుకనే
 చెప్పుతున్నది. సరోజిని చదువులో లీనమైపోయింది. అది శ్రీరాముని
 నవవాస సప్తయాణముట్టం! శరీరం గగుర్పొడిచింది, కంఠం నొప్పి, కంఠం
 వెంబడి రెండు అశ్రుబిందువులు రాలేయి, ఎంతచక్కని కథాసంఘటన!
 రాజ్యాభిషేకం జరుగుతుందని తయారవుతున్న రాముడు అరవై
 లక్ష పోవాలనివచ్చింది! పరమేశ్వరుని లీలలను చిత్రించటానికే యింత
 కంటి నిడర్కనాలు కావాలా? చదివినపద్యాన్నే చదువుతున్నది.
 ముఖనిహ్వంబైపోతున్నది.

ఇంతలోహఠాత్తుగా మోహన్ రావుగదిలోకి ప్రవేశించాడు. అతని
 కళ్ళనీళ్ళు తుడుచుకొని, చివుక్కుచలేచి, పుస్తకం మూసివేసి, అతని
 తలకాయ నంచుకొని నిల్చింది. తన అమాయకత్వానికి తానే దోషి
 డి. మోహన్ రావు యీజీచైరులో కూర్చోని, చిరునవ్వుతో, సరోజిని
 ముఖంపై పుచూస్తూ, "యివ్వాలి యేదో చాలు serious (సీరియస్)గా
 చదువుతున్నట్లున్నావు, సరోజా?"

"ఏమిలేనండీ?"

"ఆ..... నేను చూచాను లేవోగ్, ఏదో తన్మయురాలై
 చదువుతున్నావే?" అన్నాడు సకపకా నవ్వుతూ.

సరోజిని సిగ్గుతో తలవంచుకొని, సమాధానానికీ బదులూ
 చిరునవ్వునుమాత్ర మిచ్చింది. ప్రేమనిహ్వంబై మోహన్ రావు "ఏదీ!
 ఆపుస్తకం యిట్లా చూపెట్టి" అన్నాడు.

సరోజిని పుస్తకాన్ని తీసుకొని గబగబ బయటికి వెళ్ళిపోయి
 ప్రయత్నించింది. కాని మోహన్ రావు లేచి వచ్చుకొని అనివ్రతకడ వచ్చి
 లో కూర్చోబెట్టాడు "Modern days (నవనాగరికకాలం)లో నాదా
 అలా సిగ్గుబడుతారాగో?" అన్నాడు చిరునవ్వుతో. ఆపుస్తకాన్ని

తీసుకొని “ఓహో, రామాయణమా?” అని ఒకనిట్టూర్పుతో పుస్తకాన్ని తిరిగి యిచ్చివేశాడు.

“మీరువచ్చేవేళ యింకా కాలేదని చదువుకుంటున్నాను” అని అన్నది సరోజ నిమ్మశంగా, ఏదో తప్పుజేసినదానిలాగా.

“O my dear mad girl, (ఓ నాపి)యమైవ పిచ్చిదానా,) అందుకోసరంకాదు. నీకు చిక్కచిక్కక యిల్లాంటిపుస్తకాలెక్కడిచిక్కాయని!”

“ఏం! ఈపుస్తకాలు బాగుండవా?”

“ఛీ ఛీ! ఇల్లాంటి పిచ్చిపుస్తకాలు చదివేకంటే అసలూరుకోవడమే మంచిది”

“ఎందుచేత?”

“మనవాళ్లువాసినపుస్తకాలన్నీ Immoral, obscene, Filthy

(చాల వ్యర్థమైవవి)”

“మీరుచెప్పిందేమిటో. నాకేమీ తెలియలేదు. అర్థంచెప్పండి”

“Immoral అంటే Moralityకి వ్యతిరేకమన్నమాట”

“అంటే?”

“హామ్మరే!! O woman, you are a stupid నీవుచాల మూర్ఖురాలివి”

“అంటే???”

“అంటే నాతలకాయ, తెలిసిందా? అంటే, అంటే, అంటే నేనేంచెప్పేది? దానిని తెలుగులో ఏమంటారో నాకుతెలియదు. అసలు తెలుగులో సరియైన ‘వకబ్యులరీ’ (శబ్దకోశము) యేలేదు. అందుచేతనే తెలుగుభాష చదవవద్దని చెప్పడం”

“అయితే తెలుగుపుస్తకాలకంటే ఇంగ్లీషుపుస్తకాలు బాగుంటాయంటారా?”

“తప్పకుండాను. మనవాళ్ళకు గ్రంథరచనంటే యేమిటో తెలియదు. ప్రస్తుతం పాశ్చాత్యదేశాలో Realism బాగా వ్యాపిస్తున్నది.

హిమంతులతో జగురున్నదాన్ని అట్లానే చిత్రించడం Realism- వాస్తవం. లేకపోని అదర్శాలనుబట్టి మనవాళ్ళలాగా నవలను ఖరారుచేయరు. నవలంటే Natural (స్వభావసిద్ధము) గా ఉండాలి. పుస్తకానికంటే చూడాలసిన అన్ని లక్షణాలు ఇంగ్లీషురచనలలోనే చూడగలుగుతాము. Development of Character, ఆ మానసిక తత్వ విచారణ, చూడాలంటే ఇంగ్లీషుపుస్తకాలే చదవాలి. మనవాళ్ళవాసిన పుస్తకాలు చదవడమంటే నాకు పరమ అసహ్యం. అపుస్తకాలను అంటి కొని hand Contaminate (చేయ్య మయిలచేసుకోవటం) నాకప్పులేదు”

ఈమాటలన్ని సరోజుని నిశ్శబ్దంగా విన్నది. నిజంగాఈమాటల్లో అర్థమేమీలేదు. కాని ఎవనికీ అర్థాంగియై, ఎవని కష్టసుఖాల్లో భాగం పంచుకుంటు, ఎవనిమనస్సు నాన్లదపరచాలో అల్లాంటి వై నవ్వరాని వై న భర్తకు ఎదురుచెప్పగలదా? సరోజుని మనస్సులో చాలా భర్తకు సింది; తనభర్తను సుఖపెట్టలేకపోతున్నందుకు సిగ్గుపడింది. అల్లాంటి విద్వాధికుడైన భర్తకు తానున్నారాలని భావించింది. కొంచెం నిశ్శబ్దహాతో తలనంచుకొని “నేను అల్లాంటి ఇంగ్లీషుపుస్తకాలు చదువుకొని ఆనందించే సాభాగ్యం లేదుకదా, ఏంచేస్తాము? ఈలుగుప్పుస్తకాలతో నే సంతృప్తి చెందాలి” అని అన్నది. మోహనరావు ఈమాటలుని చాల జాలిపడ్డాడు. “లేను సరోజా! అట్లనక! కొంచెంకష్టపడి పర్మిన మచేస్తే కొద్దికాలంలోనే ఇంగ్లీషుభాషలో సమగ్రమైన జ్ఞానం కలుగజేసుకోగలవు. లోకంలో పెండుగంటలు నేను Spare చేయగలను. ఏదైనా ఇంగ్లీషునేర్చుకుంటే నామనస్సుకెంతో సంతోషంగా ఉంటుంది” అని మోహనరావున్నాడు.

సరోజునిహృదయంలో కొంచెం ఉత్సాహం కలిగింది. భర్తమనస్సు నాన్లదపరిచే మార్గమొకటి చిక్కినందులకు సంతోషించింది. తన సర్వస్వాన్ని అర్పించి భర్తకు సుఖపెట్టగలననుకొనే ప్రతివర భర్తతో చెల్లదు పనివేయగలదా?? నిజంగా తాను ఇంగ్లీషుచదువుకోవడం

భర్తకు ఆనందాన్ని కలిగించే యడల తాను రోజుకు రెండుగంటలుగాను
తన తీరికకాలమంతా చదువుకే వినియోగిస్తుంది. భారతనారి భర్తకో
సరం ఏంచేయడానికి సంసిద్ధపడడు!!!

“మీరు చెప్పేటట్లయితే నేను తప్పకుండా నేర్చుకుంటాను” అని
చాల ఉత్సాహంతోటి అన్నది సరోజిని. వెంటనే మోహరావు లేచి
సరోజినిని దుర్గరకుటనుకొని ముద్దుపెట్టుకొని ప్రియురాలి ఆకర్షణాంత విశా
లసయనాలలోకి స్నేహవిహ్వలమైన దృష్టితో చూస్తూ చిరునవ్వుతో
“అయితే ఇవ్వోకే ప్రారంభిద్దాము” అని అన్నాడు.

౨

సరోజిని ఇప్పుడు ఇంగ్లీషునవలలను చదివి బాగా అర్థంచేసుకుంటున్నది.
ఎప్పుడూ ఏదో ఇంగ్లీషుపుస్తకం చదువుతునేవుంటుంది. భర్తతోటి
తరుచు ఇంగ్లీషులోనే మాట్లాడుతుంటుంది. అత్తగారితో మాట్లాడేట
ప్పుడుగూడా అప్పుడప్పుడు ఇంగ్లీషుమాటలు దొర్లుతుండేవి. ఈవేష
మంతా అత్తగారి కేమీ సరిపడేదికాదు. అప్పుడప్పుడూ అత్తాకోడండ్రు
కొంచెం ఘర్షణజరుగుతుండేది. ఒకానొకప్పుడు అత్తగారు వినిపోతుం
దేమోనని బిగ్గరగా మాట్లాడానికి భయపడే సరోజిని ఇప్పుడు అత్తగారి
తో వాగ్వివాదానికికూడా సంసిద్ధపడుతున్నది. మోహరావు రెండు
జతల స్లిప్స్లు, కొన్ని గౌనులు, కళ్ళజోడు, ఫ్యాషన్ బుల్ చీరలు,
చక్కలి జాకెట్లు, పొమేడ్స్, బర్మాశాండిల్స్, రిప్సువాచి, మొదలైన
ఆధునికయువతికి కావలసిన పరికరాలన్ని కొనుక్కొన్నాడు. ఇంగ్లీషును
బోధించుటలో పాటూ ‘షర్ ఫ్యూమ్స్’ ఉపయోగంకూడబోధించాడు. కాని
సరోజినికి ఈవేషాలన్నీ వేయటం కొంచెం సిగ్గుగానుండేది. ఎంతమార్పు
కుందామన్నా పూర్వపు వాసన మారనిచ్చేదికాదు. అందుకోసరం రాత్రి
స్లూమాత్రం భర్తకోసరం ఈవేషమంత వేసుకుండేది! మోహనరావుకు,
ఇప్పుడు సరోజినిమీద ప్రేమ ద్విగుణీకృతమైంది. రాత్రి రెండుగంటల

దాకా ఏదో నవలలనుగూర్చి, నాటకాలనుగూర్చి చర్చలు జరుగుతుంటే, సమాజంలోని లోటుపాట్లన్నీ సరోజిని బాగా గుర్తించగలిగింది. మోహరావు ధన్యుడే నాడు.

ఒకరోజు ఉదయం 9 గంటలకు సరోజిని రీడింగ్ రూములో కూర్చుని ఏదో శాస్త్రీయమైన చదువుకు పట్టుకున్నది. ఇంతలోనే దానిని చూసి 'అత్తయ్యగారు పిలుస్తున్నారు' అని చెప్పి వెళ్ళింది. అయిదునిమిషాల యింకా "సరోజి! సరోజి!" అని అత్తగారు కేకపెట్టినది. కాని సరోజి అమ్మగారు వినిపించనట్లుగా కూర్చున్నది సరోజిని. తరువాత "మ్మాయి సరోజి!" అని మరోపిలుపు పిలిచింది. కాని సరోజిని పుస్తకాన్ని చదువుతూ అట్లాగే కూర్చున్నది. అత్తగారికి చాల కోపం వచ్చింది. ఇక కోపం అప్పుకోలేక గబగబా మెల్లక్కి పరుగుకొచ్చింది. కుర్చీలో కూర్చుని నవలచదువుకుంటున్న సరోజిని చూచి "పిలుస్తున్న పిలుపులు వినిపిస్తున్నాయిగావే? ఇందాకటినుంచి కేకలువేస్తూ తలకాయ బ్రష్టులుకొట్టుకున్నారావేమిటి?" అని ప్రశ్నించింది.

"నాకప్పుడు తీరికలేదమ్మా....." అని సరోజిని జవాబుచెప్పింది.

క్రోధంతో "అమ్మా! ఇదేమైన బోగంకొంపనుకుం. నన్నావా? మే మింతవఱకూ ఏదో ప్రత్యేకంగా బ్రతికాము. గంటసేపటినుంచి నేను పిలిచిన పిలుపులు వినిపించాయికానా? చెప్పట్లా ఏమైన చెప్ప చెప్ప లిచాయా? మారోజుల్లా ఇలా పుస్తకాలు చేతుల్లోపట్టుకొని విచ్చలవిడిగా తిరిగామా? పనిలేని కిక్కిరింపుతో రహస్యంగా చదువుకుంటూ సహజం, కాని ముసలిముడదు పనిచేయలేక చచ్చిపోతుంటు ఈషాగా పుస్తకాన్నిపట్టుకొని తూరుపాలుచెయ్యటం నేనెక్కడా చూడలేదు. అయినా నీకేంటే! మహాదానిషి. ముగ్గుడు సంపాదించుకొన్నప్పుడు నీవెందుకు పనిచేయాలో? ఈమహాముడ చచ్చేయే, బ్రతుకునేనా, మీకెందుకు? ముందొచ్చిన చెప్పకుంటు చెనుకవచ్చినకొమ్ములు జలమయ్యాయిట. చిన్నప్పుడుండే కష్టసంఖాలకోర్కె కడుపు వాకిలికొని

పిల్లలకు పెట్టి, పిల్లవాడికప్పుసుఖాలె తమకప్పుసుఖాలని భావించి, పెంచిన పెద్దవానిని చేశాక ఇవ్వాలి అధికారం చలాయించటానికొస్తారు అమ్మ గార్లు. ఈయింట్లో నేనుబ్రతికిఉన్నంతవరక నాఅధికారం చెల్లవలసిందే. నామొగుడు సంపాదించుకొస్తున్నాడుగదా యని అనుకోకు. నీకుమొగుడైతే నాకు కొడుకే! ఆమాత్రం నాకూ సంబంధముంది. ఇంతనిర్దిష్టమూ? పెద్దముండచుచూస్తే కొంచెమయిన భయము , భక్తి ఉండకక్కలేదూ? ఇంతకు నిష్పాననలసిందేముంది? రాతుమెత్తనైతే గుండముడుకాళ్ళ నడుస్తుందిట. వాడికి జ్ఞానముంటే ఇంత అదుపు, ఆజ్ఞ లేకపోవటం ఎందుకు తటస్థమైంది? అని గబగబా జడివాసలాగా ఉపన్యాసమిచ్చి క్రిందికిదిగిపోయింది. ఇక్కడగదిలో మోహరావుకూర్చొని ఇదంతా వింటూనేఉన్నాడు. కాని నోరు మెదల్పలేదు. సరోజినీమానంగా అత్తగారన్నమాటలన్నీ విన్నది. అందులోని ప్రతిమాట వాస్తవమేనని తన హృదయం జవాబుచెప్పింది. తనగర్వం తనకే కొంచెం అసహ్యమనిపించింది. పుస్తకం మూసివేసి నిద్రపోయింది.

పొద్దుగూ కింది. 8 గంటలకు సక్రమంగా అంతా భోజనంచేశారు. సరోజినికూడ భోంచేసి మేడమీదికి పోయింది. ఎలెక్ట్రిక్ లైటు వెలిగించి పరుపును పరిచింది. తెల్లని గలీబుగుడ్డను దులిపి దానిమీద వేసింది. తమలపాకుబీడీలుచుట్టి భర్తకోసరం ప్రతీక్షిస్తూ నిలుచుంది. కాని భర్తగారు ఎవరో పార్టీలతోటి అరంటయిన వ్యవహారవిషయాలని మాట్లాడుతూ క్రింద ఆఫీసుగదిలో ఉండడంచేత తాను గ్రామఫోన్పై పెట్టి కుర్చీలో కూర్చుంది. కాని పొద్దుటివిషయాలన్నిమాత్రం హృదయాకాశాన్నుంచి తొలగిపోవటంలేదు. దేవి కారాణి మృదుమధురగానాన్ని వింటూ కుర్చీలో అల్లాగేకూర్చుంది. ఇంతలోనే భర్తవచ్చాడు. తలుపుగడియవేసి ఇరువురు చెరి మొకకుర్చీలో కూర్చున్నారు.

సరోజిని తాను తమలపాకులు వేసుకొంటూ, భర్తకు ఒక్కొక్కరికే అందిస్తున్నది “పొద్దునజరిగినగడవిడంతా నేనువింటూ

నేయన్నాను” అన్నాడు భర్త, సరోజిని మానంగావూరుకుంది.

“సరోజా, అనవసరంగా ఆమెహృదయం నీవెందుకు దుఃఖి పెట్టవు? నాకు చాల కష్టమయింది. ఆమె అనే మాటలు చాల కఠోరంగా నాహృదయానికి నాటుకొన్నాయి. మనం సౌఖ్యంగావుండడం నాకెంతయిష్టమో, ఆమెమనస్సు సంతోషంగావుండడంగూడా నాకెంతయిష్టము. నాకేగాదు, నీకుగూడా అల్లాగే వుండాలి, అంతే సాకోక్కె” అని అన్నాడు మోహన్ రావు.

“నిజంగా అల్లాగే అనిపిస్తోంది. నేటినుంచి నాఇంగ్లీషువిద్యాభ్యాసం మానివేస్తాను” అని సరోజిని అన్నది.

ఇప్పుడు చాల కష్టపరిస్థితుల్లోపడ్డాడు మోహన్ రావు. తల్లిని తిరస్కరించి ఇంగ్లీషునేర్చడమూ, లేక, ఇంగ్లీషునేర్చకుండా తన సౌఖ్యాన్ని వదలుకోవడమూ? రెండునిమిషాలు ఆలోచించాడు. బి. ఎ. బి. యల్ ప్యాసయిన మోహన్ రావువంటి విద్యాధికునకు ఆలోచనలకు కొడువా? చక్కని ఉపాయం స్ఫురించింది.

“అల్లాగయితే, సరోజా, ఈపూర్ణ అమ్మగారిదగ్గరవున్నంత వరకు మనకు స్వేచ్ఛవుండదు. ఇక్కడ వ్రాక్టీసు బాగా సాగడంలేదని వంకజెట్టి మద్రాసువెళ్దాము. అక్కడ మన సౌఖ్యంలో అడ్డుపడేవారెవరూ వుండరు. అక్కడ స్వేచ్ఛగా ప్రేమాకాశంలో విహరింపవచ్చు. వగులుపూట కండ్లజోడు పెట్టుకోకుండా, బూట్లువేసుకోకుండా నీవెంత కాలం కష్టపడుతావు? అమ్మగారితో నేను మాట్లాడి మనం మద్రాసు వెళ్లే ప్రయత్నం చేస్తాను”.

3

మద్రాసు మైలాపూరులో ఒకమేడను అద్దెకు తీసుకున్నారు. దానికిఅద్దె 125 రూపాయలు. రెండుహాలులు, Bed room, ఒకరీడింగ్

గురూము, ఒక డ్రసింగురూము, ఒక బేటింగురూము, ఒక మంటయిల్లు (కిచన్) వెనుకనైపు ఒకదొడ్డి. మేడమటుకు చాల అందముగాను, వసతిగాను ఉంటుంది. ఇద్దర్ని సనిమచుప్పులను ఏర్పరుచుకున్నారు. స్వేచ్ఛగా ఖర్చుపెట్టుకోవచ్చు. జమాఖర్చు అడిగేవా రెవరూలేరు. కావలసినంతమంది మిత్రులు, అనేక క్లబ్బులు, సాయంత్రపుపూట షికారుకు బీచి, మద్రాసులో నవనాగరికలకు కావలసిన లక్షణాలన్నీ ఉన్నవి. ఖర్చుపెట్టడానికి డబ్బుఉన్నది. ఇంకేంకావాలి? ఆనందమయజీవితం ఉచ్చంఖలంగా విహరింపవచ్చు.

మద్రాసువచ్చిన మొదటిరోజునుంచి 'Table meal' బల్లమీద అన్నంతినడం యేర్పాటుచేశాడు మోహన్ రావు. మొదట కొన్నిళ్ళ వరకు సరోజిని ఆవిధంగా తియ్యానికి చాల సిగ్గుపడేది కాని తరువాత అలవాటయిపోయింది. మోహన్ రావు సరోజినిని "డియర్" "డార్లింగ్" అనిపిలుస్తుండేవాడు.

మద్రాసువచ్చి సువత్సరం గడిచిపోయింది. ప్రతిరోజు భార్యాభర్త లిరువురు క్లబ్కు పోయేవారు. ఒక్కొక్కరోజు బీచికిపోయేవారు. వారానికి మూడుసార్లు థియేటరుకు పోతుండేవాళ్ళు. పొరుగింటికి పోవటానికికూడా సరోజిని జట్కాయెక్కిపోయేది. అదే ఫ్యాషన్ అని, కాలినడకనడిస్తే Dignity కిలోపంగా ఉంటుందని మోహన్ రావు అంటుండేవాడు. ఎప్పుడూ మోహన్ రావుగారియిల్లు స్నేహితబృందము కళకల్లాడుతూంటుంది సరోజిని మొదట మొదట వారియిద్దరికీ రావటానికి సిగ్గుపడేది కాని మోహన్ రావుకు సుతరాం ఇష్టముండేది కాకు తన స్నేహితుల దగ్గరకు రావడానికే సిగ్గుపడితే వాస్తవ తన భార్యను Uncultured అని అనుకుంటారేమోనని మోహన్ రావు భయపడేవాడు. తన భార్య ఎంతసాందర్యశాలో తన మిత్రబృందానికి చూపెట్టాలంటే అతనికి చాల సరద ఏదో ఒక నెపాన దగ్గరకు పిలుస్తుండేవాడు కాని సరోజిని సిగ్గుపడి తన సరమున్నంతనరకే వారి ఎదుటకు పోతుండేది, కాని భర్త అది సివిలిజేషన్ (నాగరికత) యొక్క లక్షణముగాదని, up to date (ఆధునిక) స్త్రీ

తెవరు అలా సిగ్గుపడరని. నీవు అలా సిగ్గుపడుతుంటే అనాగరికురాలవని
 అనుకుంటారని బాగా బోధించుటచేత కట్టకడకు సరోజినికూడ వారిన్నే
 హితుల సంభాషణలో పాల్గొనుట ప్రారంభించింది. శ్రీమతిరోజు భర్త
 తోటిపాటు క్లబ్ కుపోయేది. క్లబ్ కు అనేకమంది స్త్రీలుగూడ వచ్చేనా
 రు. వారివేషంలో, వారి మాటలో, వారిప్రతి అడుగులోనూ పాశ్చా
 త్య అనుకరణ ప్రకటించబడుచుండేది. హాస్యాస్పదమైన ఆ అనుకరణ
 మొట్టమొదట సరోజిని కి నచ్చలేదు. క్లబ్ బులో ని కి నచ్చే
 స్త్రీపురుషులంతా కలిసి టెన్నీస్ ఆడేవారు కాని, వారి ప్రవర్తనకలో
 ను, సరుగైతటంలోనూ, నిల్చోడంలోనూ, ఛాషా తోణిసలాడుతుం
 డేది. వారు వ్యాయామకోసరం ఆడేవారుకాదు. ప్రదర్శనకోసరం,
 నటనకోసరం, ఛాషాకోసరం, ఛాషాగా బ్యాట్లను త్రొక్కుకొంటూ ఆడే
 వారు. వారి వేషభాషలు, వారి చలాకీ, ఉత్సాహం, చూచి సరోజిని
 ఆశ్చర్యపడేది. వారు దేవలోకంనుంచి వచ్చిన అపసరకన్యలా అనిపించేది.
 వారు మొగవారికంటే మిన్నగా టెన్నీసు ఆడుతుంటే సరోజిని చూచు
 రాలయ్యేది. ఇతసమర్థత వీరి కెక్కడనుంచివచ్చింది? వారియెదుట
 తానొక మట్టిబొమ్మవంటిదాన ననుకొనేది. కాని నిజంగా సరోజినిచూ
 దర్యము క్లబ్ లోని ప్రతివ్యక్తిని ఆకర్షించింది. మిస్ రోజ్, శ్రీమతి
 నాయుడు (అంటేనాయుడుగారిభార్య. ఇది ఇంగ్లీషువారిపద్ధతి ఉగా:-
 భర్తపేరుమిస్టర్ జంకిన్నుఅయితే భార్యపేరు మిసెస్ జంకిన్ను అనికంటుం
 ది. ఆలాగే భర్తగారునాయుడైతే భార్యపేరు శ్రీమతినాయుడైతుంది).
 మిసెస్ హుడ్, మిస్ సుశీల మొదలైనవారు చాల స్నేహితులైనారు.
 వీరంతా ఇంగ్లీషు అనన్యభంగా మాట్లాడేవారు. కొంతమంది పురుషులతో
 గూడ పరిచయమయింది వారిలో Mr. రెడ్డి, Mr. రావుజీ. Mr. దుగ్గా
 ప్రసాద్, మొదలైనవారు ముఖ్యులు. వీరు సరోజినిసౌందర్యాన్ని
 ఎప్పుడు ప్రశంశిస్తుండేవారు. క్రమక్రమంగా సరోజినికీకూడ ఆప్రశంసల
 ను వింటుంటే చాల ఆనందముకలిగేది. రోజురోజుకు క్రొత్త క్రొత్త
 షోషలు చేసుకోవటం ప్రారంభించింది. క్లబ్ లోని అందరిదృష్టులను

ఆకస్మాత్తులను అమె ఆదర్శమైంది. బజారున వచ్చేటప్పుడు నవయువకులు పేరీమోక్షములై తననెప్పుచూడడం గాంచి అమె డబ్బిపోయేది. అపారఆనందాన్ని అనుభవించేది. రోజు రోజున, క్రొత్త క్రొత్త ఫ్యాషన్లు, క్రొత్తక్రొత్త నడకలు, చమత్కారయుతమైన సుభాషణలు నేర్చుకుండేది. నేడు తానుకూడ క్లబ్ లోని నాగరిక స్త్రీలలో ఒకరై గా మారింది. క్లబ్ లో సోయే వేళ ఎప్పుడెప్పుడూ దాని గడియారం పు చూస్తుండేది. వేళయిన వెంటనే భర్తతో పాటు క్లబ్ లోకి వెళ్ళేది. Mr. రెడ్డి వద్దే రాలుగూడ అప్పుడప్పుడు మోహన్ రావు గారితోకి వస్తూ ఉండేవాడు. అనేక విషయాలను, అనేక సమస్యలను గూర్చి చర్చలు జరుగుతుండేది. కొంతసేపు గుడ్డపువందలను గురించి, కొంతసేపు నవలలను, పత్రికలను గురించి, కొంతసేపు సినిమాలు, టెన్నిస్ పోటీలను గురించి విమర్శనలు జరుగుతుండేవి. మోహన్ రావు కోర్టుకు వెళ్లకకూడ అప్పుడప్పుడు రెడ్డి వస్తుండేవాడు. కాని సరోజిని వారినిచూచి స్వీకరించేదికాదు. చాల Mannerly (మర్యాదగా) అవ్వించేది. చాలసేపు కలుగు చుండేవారు.

సాయంత్రం ఆరుగంటలయింది.

“సరోజనీ.....”

“.....”

“సరోజనీ”

“ఆ...ఆ.....” అని సరోజినివచ్చి తలుపుతీసింది. Mr.

రెడ్డి, Mr. దుర్గాప్రసాద్ వాక్స్లొ మందోనున్నారు. సరోజిని ‘Hallow, (హలో) అని షేక్ హాండ్ ఇచ్చి వాడిని లోపలికి తీసుకొనివచ్చింది. ముగ్గురు పక్కీలతోకూర్చున్నారు. ‘మోహన్ రావు కోర్టునుంచిరాలేదా’ అని Mr. రెడ్డి ప్రశ్నించాడు. ‘Not yet’ (ఇంకారాలేదు) అని సరోజిని జవాబిచ్చింది. ఇంతలో నొక చిచ్చగాడు

దేవునిమహిమ తెలియగవశమా పాపులుకీ యిలలో
కన్నులు కెరచి, గర్వమువిడచి కాంచనచేలు గనరా జేవా

|| దేవుని ||

అని దివ్యమైన కంఠంతో గానంచేస్తూ గుమ్మంద్వారకొచ్చాడు. ఆగానాన్ని వింటూ ఆముగ్గురు చక్రులై కూర్చున్నారు. సాక్షాత్తా అయిపోయినతరువాత Mr రెడ్డి పకపకనవ్వి “ఎక్కడను చినా ఈసారి మానీర నలే వినిపిస్తుంటాయి” అని అన్నాడు.

సరోజిని “అన్నట్టు మరచిపోయాను ‘ఆదీర్ఘ’ చూచారా? చాలా బాగుందని విన్నాను!” అని అన్నది.

“ఆ...ఆ... మొన్నరాత్రి నెళ్ళాము, మీరుకూడ వస్తే రేమోనని ఇక్కడకొచ్చాం. మీరు క్లబ్ కు వెళ్లియుండటంచేత నిరాశ చెంది నెళ్ళిపోయాము. కాని చాల అద్భుతమైనసరిలొందెడి శాస్త్రాధ్యయనం ప్రతిభాశాలి చేతులలో మెలితిప్పబడిన ఫిలిము సుప్రసిద్ధమైనదంటే ఆశ్చర్యమేముందీ! వారు మన తెలుగు శాస్త్రాధ్యయనం వారు. ART(కళ) కోసం ఎంతడబ్బునా నానెచ్చించి చిత్రానికానీ నగిషీలు దిద్దే కళావేత్తలు వారు. కూలిడబ్బుల కాశపడి మూడునెలల్లో పగివేల చూపాయలతో సరిలింతిసి నాలుక వెళ్ళబెట్టేవారుమన తెలుగువారు. నిడంగా మన తెలుగుఫిలిములు నాటితో సరికూగటానికి కొన్ని కళాగ్రామాల తీసుకుంటుంది” అని రెడ్డి అన్నాడు.

“అమ్మా!... చిచ్చంపెట్టండి. నిన్నటినుంచి అకవచ్చాక గా తిన్నానుకాను. తల్లీ! పుణ్యంఉంటుంది. ఒక్కకబళం వేయించండి” అని చిచ్చగాడు కేకవేశాడు. కాని అభీదవానిరోదనం మన నవనాగములను కదిలించలేకపోయింది. సరోజిని “అల్లా అనాకండి. సి. పుల్లయ్యగారు, H. M. రెడ్డిగారువంటి సుప్రసిద్ధ కళాపాసకులు, మన తెలుగులోకూడ ఉన్నారు” అని అన్నది.

“ఆ.....ఆ..... లంకాదహనం, సులోచన, ఉషాపరిణయంలాంటి టాకీలుగూడ తెలుగులో యున్నవి.” అని దుర్గాప్రసాద్ చిరునవ్వుతో అన్నాడు.

బిచ్చగాడు దీనస్వరంతో మరల ‘అమ్మా!’ ఒకకబళంవేయించండి, వెళ్లిపోతాను” అని కేకవేశాడు. కాని మానవహృదయాలను కంపింపజేసే ఆ నిర్భాగ్యజీవి అర్తనాదము మనమిత్రులచెవుల నందుకొన్నదిగాని మనస్సు నందుకోలేకపోయింది. బీదవానికేకలు ఎవరికిలక్ష్యముంటాయి ? తిరిగి మనమిత్రులు వారిసంభాషణలో లీనమైనారు.

“కాని మన తెలుగులో పౌరాణికఫిలిము లంతమొంది సాంఘికచిత్రాలువస్తే బాగుంటుంది. సంఘానికి, దేశానికి కొంత ఉపయుక్తంగా ఉంటుంది” అని రెడ్డి అన్నాడు.

“ఔనౌను. మద్రాసుబాలెట్లో వందేమాతరానికి ప్రథమ బహుమాన మిచ్చారుట” అని అన్నది సరోజిని.

“ఇప్పుడొచ్చిన సాంఘికచిత్రా లన్నిటిలోకి ‘మల్లీపెల్లి’ బాగుందని దుర్గాప్రసాదన్నాడు.

“నిజంగా మల్లీపెల్లిలో కాంచనమాల చాలబాగా యాష్ట్ర చేసింది. అంత tremendous (అద్భుతంగా) మరేఫిలింలోను ఆవిడ యాష్ట్రచేయలేదనుకుంటాను.” అని రెడ్డి అన్నాడు.

“అమ్మా! ఇందాకటినుంచీ కేకలేస్తున్నాను. ఒక్క కబళం వేయించండి, పోతాను.” అని ఆ దుర్భాగ్యజీవి తిరిగి కేకవేశాడు.

“పోరా.....పోరా.....మరోఇంటికి పో” అని సరోజని అన్నది.

“అమ్మా ! ఆకలితో నూడిపోతున్నాను. ఒక్క-ముద్దవేయండి” అని బిచ్చగాడన్నాడు.

“నీకుకాదా చెప్పేది? తీరికలేదు...పో. మరోఇంటికి వెళ్లు” అని సరోజని కొంచెం కోపంతో అన్నది.

“అమ్మా ! దీనికింతసేపటినుండి నిలవబెట్టాలా?... అప్పుడే చెప్పితే వెళ్ళిపోకపోయ్యానా?” అని బిచ్చగాడు దీనంగా అన్నాడు.

“ నోరు ముయ్యరా! ..... గాడిదముండాకొడకా .... వెళ్ళిపోమ్మంటే పోరాదు? ‘పానకంలో పుడకలాగు’ పెద్దలార్దులాగా వచ్చావు. చెప్పజీసుకొని కొడతాను వెధవ” అని రాద్రమూర్తియే రెడ్డి లేచినిలుచున్నాడు. బిచ్చగాడు భయపడ్డాడు. కాని బీదతనం వచ్చినంత మాత్రాన ఒకభారతీయునిలో ఆత్మాభిమానం చచ్చిపోదు. కూటికి లేక మలమలమాడే తనదైన స్యత హరిహృదయాల్ని కలచివేయకపోవటం మట్టాండగా తిట్టడంగాడానా! తానంత లోకువయ్యాడా ! బీదతనం ఉన్నంతమాత్రాన ఆత్మగౌరవాభి కాంక్ష పోయిందను కొన్నారు కాబోలు. ఎందరి బీదలరక్కాన్ని పీలిస్తే ఈ భాగ్యవంతులు ఈవిధంగా విర్రోపీగుతున్నారో వారికి తెలియదు ? ఒకప్పుడు కాకపోయిన మరొకప్పుడై నా వారి అంతరాత్మ ప్రబోధించదు? బిచ్చగాడి హృదయం ఆవేదంతో పరితప్తమైపోయింది. నఖశిఖపర్యంతము జ్వలితమైంది. చేయటానికి నొకరీచిక్కక, సంవత్సరానికి ఏనెలరోజులో పని చిక్కినా రోజుకు మూడణాలుమాత్రమేగిట్టుబాటయి, కూటికిలేక మలమలమాడుతూ చంటిపిల్లలు ఆకలిబాధ కోర్వలేక హృదయవిదారకంగా ఏడ్చే ఏడుపు

వినబాలక అడుక్కోటానికి రావటంగూడ తప్పేనా? 'తప్పుకాదు నీ... హక్కుంది' అని వాని హృదయం జవాబిచ్చింది. తప్పుకానపుడు తన్ను వారెందుకు తిట్టాలి? తానేంఘోరంచేశాడు? బిచ్చంవేయమన్నాడు. ఇష్టంలేకపోతే పొమ్మనాలి. అంతేకాని తిట్టటమెందుకు? బిచ్చగాని ఆత్మాభిమానం వానిని మానంగా ఉరుకొననివ్వలేదు.

“నామీ!.....మీకీష్టంలేకపోతే వెళ్లిపోమ్మనాలి గాని అట్లా తిట్టటమెందుకు? మాకుగూడ హృదయం ఉందా? ఆవిధంగా తిట్టే తే మీకెల్లావుంటుందో నాకుమాత్రం అట్లాగే కష్టంగాఉండదు?” అని నిమ్మశంకా అట్టే హెచ్చరించాడు.

కాని ఒక నిర్భాగ్యుని దీనవచనాలను వినేవారెవరు? అసమర్థుడు మంచిమాటన్నా చెడుగానే మన చెవులకు వినిపిస్తుంది. ఈమాటలు రెడ్డిగారికి కళ్లకితోరంగా వినిపించాయి. ఉగ్రుడైనాడు. గబగబా వచ్చి కాలి బూచితీసి ‘ఫ్ డేట్ ఫ్ డేట్’ మని బిచ్చగాడి ముఖంమీద నాలుగుదెబ్బలు కొట్టాడు. అన్నపుతప్పేల క్రింద పడిపోయింది. బిచ్చగాడి ముక్కువెంబడి నెత్తురుకారటం ప్రారంభించింది. కాని ఏంచేస్తాడా దరిద్రోద్రో? ‘పేదవాని కోపం పెదవుల చేటన్నట్లు’ అదరిదుగ్గిడు, కూటికిలేక మాడే అనిర్భాగ్యుడు, భాగ్యవంతులతోటి మాట్లాడటం తప్పుగదా? బీదలమీద అధికారం చెలాయించటానికే భాగవంతుడు వారిని సృష్టించాడు. ఇంత స్తూలమైన ప్రకృతిధర్మాన్ని తెలిసికొనలేక పోయిన ఆ అమాయక బిచ్చగాడు దెబ్బలుతింటుంటే ఆశ్చర్యమేముంది? వాని ముక్కునుంచి రేండు మూడు రక్తబిందువులు నేలమీద పడ్డాయి. తమచెమటను భాగ్యవంతులకోసరం ధారపోసే దరిదుగ్గిలు తమ రక్తాన్ని మాత్రం ధారపోయనక్కరలేదు? బిచ్చగాడు క్రిందపడిపోయిన అన్నాన్నంతా తప్పేలనో. కెత్తుకోని ఏమిటా వెళ్లిపోయాడు.

ఎంత హృదయవిదారకమైన దృశ్యం! అబ్బ! నిజమైన మానవహృదయాలు కంపించవు! ఈదృశ్యం చూచికాని మన నవనాగరి కల హృదయాలవరికూ ఆజ్వాల పోలేకపోయింది.

ముగ్గురూ 'పకపక' నవ్వుతున్నారు.

౫

బిడ్డలూ కుర్చీలలో కూర్చున్నారు. సాయంత్రం 6 గంటలయింది. ఎల్క్విక్ లెట్ల దేదీప్యమానంగా వెలుగుతున్నాయి. చల్లని గాలి సమ్మశంగా వీచున్నది. యిద్దరూ ఏదో ఆనందంగా కబుర్లు చెప్పుకొంటున్నారు. Mr. రెడ్డి తన రెండుచేతులతోటీ సరోజనిచేయి పట్టుకొని చూస్తున్నాడు. చేతిని అటూ యిటు త్రిప్పి కొంచెం గిచ్చాడు. సరోజని పకపకా నవ్వింది. రెడ్డిగూడ నవ్వాడు. చికిగి చెయ్యి పట్టుకోబోయినాడు. కాని "ఆవిధంగా గిచ్చి నన్ను బాధిస్తే నేను చెయ్యిచూపించుకోను" అని సరోజని కోపం నటిస్తూ అన్నది.

"అబ్బ..... అమాత్యం ఓర్పుకోలేకపోతే యెట్లా?" అని రెడ్డి అన్నాడు, యిరువురూ పకపక నవ్వారు.

ఇంతలోనే మోహరావు కోర్టునుంచి వచ్చాడు. ఆదృశ్యం చూచాడు. రెడ్డి సరోజనిచెయ్యి పట్టుకోని వున్నాడు. యిరువురూ పకపక నవ్వుతున్నారు. మోహరావు చకితుడైనాడు. ఎక్కడనుంచో తుపాకీగుండువచ్చి గుండెలలో తగిలిపట్టింది. కాళ్లు తడబడుతుంటూ లోపలికివెళ్లి కోటువిప్పి గోడకు తగిలించాడు. భర్తను చూచిగూడా సరోజని కుర్చీలోనుండి లేవలేదు. అల్లాగే పకపకా నవ్వుతూనే "ఏమం

డోయ్ .....చూచారా? రెడ్డిగారు Palmistry (సాముద్రికము) చూస్తున్నారు..... మీరుగూడా. చూపించుకోండి!” అని అన్నది. మోహన్ రావు వినీ వినిపించుకోకుండా “అల్లాగా.....” అన్నాడు ఉదాస్సీనతతో.

“నాకు ఒక కుమారుడు పుట్టుతాడని రెడ్డిగారంటున్నారు” అని సరోజిని అన్నది. మోహన్ రావు ఉదాస్సీనతగా “అల్లాగా...” అని పూరుకొన్నాడు. “నేను Birth control (సంతాననిరోధకం) చేస్తానని చెప్పుతున్నాను” అని సరోజిని నవ్వుతూ అన్నది.

“ఒకవేళ పుట్టితే? .....” అని ప్రశ్నించాడు రెడ్డి; కొంచెం పంతంగా.

“పిల్లలిని కని శరీరసౌష్ఠవాన్ని నాశనంచేసుకోవడం నాకీష్టం లేదు. అడదంటే పిల్లల్నికనే Machine (యంత్రము) కాదని నాలభిప్రాయము. పిల్లల్నికనడం ప్రారంభిస్తే నాలుగుసంవత్సరాలలో ముసలి తొత్తులా తయారుకావలసిందే! Beauty is a gift given by God (సౌందర్యం భగవంతుడిచ్చిన నరము) దానిని అంత సులభంగా పోగొట్టుకోవడం నాకీష్టంలేదు.” అని సరోజిని అన్నది.

“అపుత్రస్య గతిర్నాస్తి” అంటారుగాబోలు మనపెద్దలు?” అని రెడ్డిగారు వికటంగా, హేళనగా నవ్వాడు. అడవిమనుష్యులైన మన పెద్దవాళ్ళ కల్లాంటి భావములుండడంలో విచిత్రమేమీ లేదన్నట్లుగా పకపకా నవ్వంది సరోజిని.

“What Mr. Mohana Rao! (ఏమండీ, మోహన్ రావు గారు) అల్లాగే నిల్చున్నారే! రండి” అని కుర్చీచూపించాడు రెడ్డి.

మోహరావు చాల ఖన్నవదనంతో ఆకుగీలో కూలబడ్డాడు. అతని హృదయాకాశంలో అనేక తుపానులు లేవడం ప్రారంభించాయి. “సంతాననిరోధం” చెయ్యడంలో తప్పేమీ లేదని వాదించే మోహరావుకు ఒకసారి తన మాతృదేవత జ్ఞాపకానికొచ్చింది. “అబ్బ! ఎంత పవిత్ర ప్రేమ! మాతృహృదయం కుమారునికోసరం యెంత త్యాగ మైనా చెయ్యగలుగుతుంది. ఆ పవిత్ర ప్రేమ ఝరిలోని శీతలత అనభిజ్ఞుల కెల్లా తెలుస్తుంది? వచ్చి రాని ముద్దుమాటలతో, అమాయకమైన దృక్పథంతో చేతులుజాచి దగ్గరకొచ్చే పసిపిల్లవాని చేష్టలను చూచిం నపుడు జననీహృదయం ఉప్పొంగి, తన అమూల్య ధనరాసిని, తన బం గారుగనిని, తన హృదయరత్నాన్ని జూచి గర్విస్తూ అనుభవించే ఆనం దం, Birth control (సంతాననిరోధకం) లోని రుచి తెలిసిన నవనాగ రికులకెల్లా తెలుస్తుంది?? సంతానవాంఛ పోతుందిగాని కామవాంఛ తగ్గదే! బిడ్డలుపుట్టితే సౌందర్యం తగ్గుతుందనుకొనే యీలలనామణులు ఇంద్రియనిగ్రహంజేస్తే యిప్పటికన్న సౌందర్యం పెరుగుతుందన్న విష యం గ్రహించరా? ఫ్లంబోగం మానీవేస్తే ఆటోమేటిక్ (దానంతటదే) గా సంతాననిరోధకం జరుగదూ? అల్లా చేయలేదు! కృత్రిమనాశనాలు కావాలి. దీనిపేరేనా Civilization (నాగరికత) ?” అని మోహరావు ఆలోచిస్తున్నాడు. సరోజనీ, రెడ్డిగార్లు ఏమి మార్గాడుతున్నదీ మోహరావుచెవికి వినిపించడంలేదు. తలకాయ వంచుకొని అల్లాగే భావతరంగ సములిత తరంగిణిలో మునిగిపోయినాడు. కొంతసేపటికి సరోజనీవచ్చి చెయ్యిబట్టుకొని లేవదీయడంచేత తెప్పరిల్లి తలయెత్తి పైకి చూచాడు. సరోజనీ భర్తచెయి పట్టుకొని “ఏమిటీవేషం? నేను 10 నిమిషాలనుంచి మిమ్మల్ని పిలుస్తున్నాను, మీరు తలకాయవంచుకొని కూర్చున్నారు. భోజనానికి రారేంటి?” అని అన్నది.

“రెడ్డి యేడీ?.....” అని భర్త ప్రశ్నించాడు.

“వెళ్లి అరగంటయింది” అని సరోజనీ జవాబుచెప్పింది.

మోహరావు లేచి భోజనానికి పోయినాడు, అన్నంముందు కూచున్నాడు గానీ అన్నం సయించడంలేదు. నాల్గు మెతుకలు నోట్లో వేసుకొని బయటపడ్డాడు.

౬

రాత్రి షుమారు 8 గంటలయింది. సరోజనీ, Mr. రెడ్డి, Mr. దుగ్గా ప్రసాద్ కలిసి చీట్లపేక ఆడుకొంటున్నారు. 304 వేలంపాట ఆడుతున్నారు. సరోజనీకి కళావరురాజు, రాణివచ్చినయి. రెడ్డి కళావరు ఆసుదిగాడు. సరోజనీ కళావరురాణి వేయక తప్పలేదు. “రెడ్డిగారూ ! మీరు చాల అన్యాయంజేస్తున్నారు. యిస్తోకుచీల్చారు. రాజునుండి రాణినివిడదీయటం మీకు ధర్మమేనా ? ” యని సరోజనీ నవ్వుతూ అన్నది. రెడ్డి చిరు నవ్వుతో “యితేకాదు. అసలు ఆట ముందుంది ” అన్నట్లు తలవ్రాపాడు. 8-30 గంటలయింది.

రెడ్డి జేబులోనుంచి గోల్డుపేక్ సిగరెట్ పాకెట్ తీసి ఒక సిగరెట్ తన నోట్లో పెట్టుకున్నాడు. “మీకు గూడా ఒకటి కావాలండీ ? ” అని దుగ్గా ప్రసాద్ ను అడిగాడు. దుగ్గా ప్రసాద్ ఒక సిగరెట్ తీసుకొన్నాడు. “తమరు గూడా ఒకటి తీసుకొంటారా ? ” అని సరోజనీని నూచి చిరునవ్వుతో ప్రశ్నించాడు.

“ఛీ! ఛీ! ..... తప్పుగాదా ? ” అని సరోజనీ చిరు నవ్వుతో అన్నది.

“ఓహో! సిగరెట్ త్రాగడం తప్పు కాబోలు! ఉమించండి ”

“సిగరెట్ త్రాగడం తప్పు అనిగాదు నేననడం. ఆడవాళ్ళు సిగరెట్ త్రాగడమేమిటి? అసహ్యంగా ”

“ Very sorry! (చాలవిచారం) మగవాళ్ళు త్రాగవచ్చు నుగాని అకవాళ్ళు త్రాగగూడదు కాబోలు. మీ స్త్రీజాతిలో వున్న ఈ ‘యిన్ ఫీరియారిటీ కాంప్లెక్స్’ (మేము తక్కువవారమనుతలంపు) మీ జాతిని యిట్లా చేస్తున్నది” అని రెడ్డిగారన్నారు చిరునగవుతో. ఈ మాటలు సరోజనిమీద బాగా పనిచేసినయి. ఆమె ఏమైనా సహించగలదుగాని పురుషులకంటే స్త్రీ తక్కువ అనుమాట సహించలేదు. సరోజనికి సిగరెట్ త్రాగడాని కావ్యనం లభించడానికదే ప్రధమపర్యాయం! అంత కుక్రితము ఆమె తనజీవితంలో సిగరెట్ త్రాగవలసివస్తుందని యెన్నడూ వూహించలేదు. చాలక్లిష్టసమస్యలో పడింది. అయినా— సిగరెట్ త్రాగడంలో తప్పేముంది? ఎంతమంది పురుషులు త్రాగుతున్నారు కారు? ఎంతమంది దొరసానులు త్రాగుతున్నారుకారు? తాను త్రాగితేమాత్రం తప్పేముంది? సిగరెట్ త్రాగటానికి సిగ్గుపించుకుంది. కాని అదే మొదటిసారికావటంచేత మనస్సుమాత్రం వెచుకంజ వేస్తున్నది. కొంచెం సిగ్గుపడుతు “నేను సిగరెట్ త్రాగితేమీకేంవోరుగుతుంది?” అని నిమ్మళంగా అన్నది.

“ O! That's very bad. (ఆది చాలతప్పు) ఇద్దరున్నేహి. తులు సిగరెట్టు త్రాగుతూ ఒకన్నేహితురాలిని వదిలెయ్యటం న్యాయం కాదు” అని దుగ్గాప్రసాదన్నాడు.

“మీరు ఒకటి తీసుకోక తప్పదు” అని రెడ్డిగారు ఒక సిగరెట్టు తీశాడు. కొంచెం సిగ్గుతో తలవంచుకొని సరోజిని చెయ్యిచాచింది. రెడ్డి సిగరెట్టు చేతికందిచ్చాడు. సరోజికి దాన్ని ఎలాత్రాగాలో తెలిసిందికాదు. కాని మొదటినుంచి చాల సూక్ష్మబుద్ధికలదవటంచేత వారు త్రాగటంచూచి నిమ్మళంగా Imitate చేసి నేర్చుకుంది. ఒకగ్రుక్కపీల్చి వదిలి పకపక నవ్వింది. పొగ కండ్లలోకిపోయి కొంచెం నీళ్ళు కమ్మినయి. పవితచెరుగుపెట్టి కళ్ళు తుడుచుకొని రెండవగ్రుక్కపీల్చి

మింగింది. కొంచెం కొరపోయింది. ఈ గడబిడంతా చూచి రెడ్డి పకపక నవ్వాడు. సరోజినికూడ నవ్వి “ఓ! నాకక్కరలేదు పాడుసిగరెట్టు” అని అవతల పోయింది.

“O' My fate! అలా పోతే శారేందుకు? నిమ్మళంగా త్రాగితే చాల బాగుంటుంది” అని మరో సిగరెట్టు తీసి రెడ్డి ఇచ్చాడు. సరోజిని వారిద్దరితో పాటు సక్రమంగానే ధూమపాన కాలక్షేపం జరిపి ముగించింది. తిరిగి ఆట ప్రారంభించారు, ఘమారు పదిగంటలయింది.

షికారువెళ్లిన మోహరావు వచ్చాడు. కొన్ని రోజులనుండి భార్యతో కలిసి షికారు పోవటం మానుకొన్నాడు. ముగ్గురూ చీట్ల పేకలాడు కోటం చూచాడు. మనస్సులో నొచ్చుకున్నాడు. కాని ఏమీ మాట్లాడకుండా ప్రక్కనేవున్న క్యాంపు కాటుమీద పడుకున్నాడు.

“మీరుకూడ రండి. మాకు నాలుగో చెయ్యి పూర్తి అవుతుంది” అని దుర్గాప్రసాదా హావోనించాడు. కాని మోహరావు అందుకొప్పుకోకుండా మంచంమీదనే పండుకున్నాడు. వారు మువ్వరు తిరిగి వారాటలో లీనమైనారు. వారి మామూలు పకపకలతో వారి ఆట సాగిపోతూ ఉన్నది. మోహరావు ఇదంతా భరించలేకపోయినాడు. సరోజినిని అక్కడనుంచి ఎల్లాగై నా లేవదీయాలని ఉపాయ మాలోచించాడు. “నాకు చాల తలకాయ నొప్పిగా ఉంది” అని అన్నాడు. కాని ఆమాట వారికెవరికీ వినిపించలేదు. కొంచెంసేపున్నాక తిరిగి “సరోజా! నాకు చాల తలకాయ నొప్పిగా ఉంది, అమృతాంజనమేమైనా ఉందా?” అని మోహరావు అన్నాడు. మాట వింటుంటే సరోజిని అద్దుతో పరుగెత్తుకొస్తుందని ఆమోహరావు ఊహించాడు. కాని “అమృతాంజనం ఇంట్లో లేనట్లున్నదండీ, రేపు ప్రోద్దున వెతకొచ్చు. ఎందుకెనామందిది, పనివాణ్ణి పంపించి బహిరునుంచి ఒకసీసా తెమ

నండి” అని సరోజిని కుర్చీలోనుండి జవాబు చెప్పింది. అడవాబుతో అంతకుక్రితం మోహరావుకు తలనొప్పితేకపోయినా ఇప్పుడు తలగిర్రాన తిరిగటం ప్రారంభించింది. అబ్బా! ఎంతటిమార్పు! ఒకానొకరోజు గుంటూరులో నుండగా తనకు కొంచెం తలనొప్పివస్తే ఎంత ఆనందా పడింది. ఎంత శుశ్రూష చేసింది. ఆరోజుల్లా ఆన్నంతినటమే మానేసింది, కళ్ళవెంట నీళ్ళుపెట్టుకొని పక్కలో కూర్చోని విసనకర్తతోవిసురుతూ ఎంత పరిచర్య చేసింది. ఆప్రేమంతా ఇవ్వాళ ఏమయింది. పాశ్చాత్య నాగరికతా పిశాచము మింగిందా!” నవనాగరికతా పరిణామం ఇంత క్రూరంగా ఉంటుందని మోహరావు ఎన్నడూ ఊహించలేదు. ఆనాగరికతతో తాను స్వేచ్ఛగా ఆనందించవచ్చు ననుకొన్నాడు కాని ఈసరికా దుఃఖించాలసివస్తుందని తానెన్నడూ అనుకోలేదు. నిజంగా ఇదే నవనాగరికతా ఫలితమైతే ఇల్లాంటి నాగరికతకు వేనవేల జోహారులు. ఈ నాగరికత మాదగ్గరకుకూడ చేరకుండుగాక. హేభగవాన్! ఇల్లాంటి నాగరికతను, ఇల్లాంటి Cultureను, ఇల్లాంటి Civilization ను మా భారతీయ లలనలకు ప్రసాదింపకుండువుగాక!

మోహరావుకండ్ల వెంబడి రెండు అశ్రుబిందువులు రాలివయి. అలాగే పడుకోని నిద్రపోయినాడు. ఆతడు కన్ను తెరిచేదప్పుటికి షుమారు రెండుగంటలయింది. కాని ఇంకా పకపకలు వినిపిస్తునేఉన్నవి.

2

రౌత్రి షుమారు ఏడుగంటలయింది. మోహరావు గబగబా యిటికొచ్చాడు. కాని తలుపుతాళంవేసివుంది. తలుపుతాళంవేసి లోపలికి వెళ్లాడు. చదువుకుంటూ కుర్చీలోకూర్చున్నాడు. గడియారం ఎనిమిది కొట్టింది. కాని సరోజిని ఇంకాకానలేదు. ఎక్కడి

పోయిందోననుకొని మరోగంట వేచియున్నాడు. తొమ్మిదిగంటలయింది. కాని సరోజని ఇంకారాలేదు. మోహరావు హృదయం ఉద్విగ్నత చెందటం ప్రారంభించింది. ఒక్కరై ఎక్కడికి పోయియుంటుంది. సరే చూదామని మరోగంట వేచియున్నాడు. గడియారం పదికొట్టిందికాని సరోజని రాలేదు. మోహరావు హృదయంలో ఆవేదన హెచ్చు జొచ్చింది. రాత్రిపదిగంటలదాక ఒక్కరై ఏమిచేస్తుంది? ఎక్కడికి వెళ్ళి యుంటుంది? ఎప్పుడూ ఇంతసాహసించి వెళ్లలేదే? మోహరావు హృదయంలో అనేక భావాలు మొలకలెత్తినవి. సరోజనిమీద చాల కోపంవచ్చింది. తన దురదృష్టదశకు దుఃఖముకూడా వచ్చింది. ఒకానొకప్పుడు పొరుగింటికికూడా పోవడానికి భయపడిన సరోజని, ఒకానొకప్పుడు అత్తగారు వెంటలేనిదే పేరంటానికి ఇష్టపడని సరోజని, ప్రొద్దు గూకిన తరువాత వాకిట్లోకిరావడానికి భయపడే సరోజని ఇన్వార్ష రాత్రిపదిగంటలకుకూడా భర్తను వదిలిపెట్టి ఎక్కడికిపోయింది? ఎంత సాహసం! ఎంత మార్పు! స్త్రీహృదయాలు నిజంగా చాలవిచిత్రమైనవి. తొలివచూపిస్తే చాలు మిగతాది వారే సంపూర్ణంచేస్తారు. గడియారం పదిన్నరకొట్టింది. ఒకకారువచ్చి వాకిట్లోనిలబడింది. సరోజని కారులోనున్న నొకవ్యక్తికి Good night చెప్పి తాను గబగబఇంట్లోకివచ్చి కుర్చీలో కూర్చుంది. చేరుమాలుతో ముఖంతుడుచుకుంటూ, 'రెడ్డిగారు, నేను సినిమాకెళ్లాం. మిమ్మల్నికూడా పిలుద్దామనుకున్నాం కాని రెడ్డిగారు తొందరచేయటంచేత క్లబ్ నుంచే సినిమాకెళ్లాం. పిక్చరు చాలబాగుంది, అంతా Romance యే. రెడ్డిగారు Trans - late చేసిచెప్పారు.' అని సరోజని అన్నది. మోహరావు మాత్రం ఏమిమాట్లాడతాడు. ఏమనాలోకూడా అతనికి తెలిసిందికాదు. అతని మనస్సు అతనిస్వాధీనంలోనేలేదు. ఒకవిధమైన ఆవేదనను, మానసిక కేళాన్ని అనుభవిస్తున్నాడు.

“ఇప్పుడొచ్చిన కారెవరిది?” అని ప్రశ్నించాడు.

“Mr. రావుజగారిది. వారుగూడా సినిమాకువచ్చారు.”

అని సరోజని జవాబిచ్చింది.

ఉదయం మోహనరావు తన ఆఫీసుగదిలో నుండగా రావుజీ వచ్చాడు. మోహనరావు ఆహ్వానించలేదు. కాసిరావుజీ వచ్చి కుర్చీలో కూర్చున్నాడు. మోహనరావు ఏమి మాట్లాడకుండా ఏదో నానుకోవటం ప్రారంభించాడు.

“Hallow Mr. మోహనరావు ! ఎల్లగోడన్నారా? శరీరంలో కలాసాగాలేదా ? అని రావుజీ ప్రశ్నించాడు.

“కొంచెం జబ్బుగా ఉంది.....” అని మోహనరావు సంక్షిప్తంగా జవాబిచ్చాడు.

“Then, send for a good doctor. (అయితే ఒక మంచి డాక్టరును పిలిచి మందుపుచ్చుకోండి.) ” అని రావుజీ తేచి గది వెలుపలకొచ్చాడు. రావుజీ కంఠస్వరాన్ని విని సరోజని బయటకొచ్చి రావుజీకి షేక్ హేండిచ్చి లోపలికి తీసుకొనివెళ్లింది. ఇరువురు టీని త్రాగుతూ కూర్చున్నారు. తన యెదుటనే సరోజని ఇంతభిషియం చేసుకుంటున్నారని చాలా కష్టం వేసింది. ఒకానొకరోజు ఇల్లాంటివిషయాల్ని తెక్కచేయని మోహనరావుకు ఇవ్వాలి ఈ పనులెందుచేతనో చాలా అసహ్యంగా కనిపించినవి. ఒకానొకరోజు ప్యాషన్ అని భావించిన ఈ ఆచారవ్యవహారాలన్నీ ఇవ్వాలి అతని దృష్టిలో ఏమ్యమైనాయి. ఇక సహించలేక ‘సరోజా’ అని పిలిచాడు. సరోజని గది దగ్గరకొచ్చింది. ‘ఒక కప్పు టీ తీసుకొనిరా’ అని మోహనరావు అన్నాడు. సరోజని వెళ్ళిపోయింది. రెండు నిమిషాలకు పనివాడు టీ తీసుకొనివచ్చి మోహనరావు ఎదుట పెట్టాడు. మోహనరావు ఊహించినట్లుకాలేదు. తనకు టీ తీసుకరావటానికి సరోజని లోపలకు వెళ్ళుతుందని, అంతటా రావుజీ లేచి వెళ్ళిపోతాడని, మోహనరావు ఊహించాడు. కాని అట్లు జరుగనందుకు చాలా చీకాకుపడ్డాడు. గబగబా లేచి ‘రావుజీ ! రావుజీ !’ అని

కేకవేశాడు. రావుజీ బయటకొచ్చాడు. మోహనరావు రావుజీచెయ్యి పట్టుకొని 'కాఫీహోటలుకు వెళ్లుదాము రమ్మ'నమని గబగబగుంజాడు. కాని "అక్కణ్ణేదు. నేను కాఫీత్రాగే ఇక్కడకొచ్చాను" అని చెప్పి రావుజీ తనచెయ్యి విడిపించుకొన్నాడు. మోహనరావు కొంచెం తెల్ల పోయి 'అయినా ఫరవాలేదు. మరొకసారి వెళ్లుదాము రమ్మ' మని బలవంతాన బయటికితీసుకొని వెళ్లాడు. మరోగంటసేపటికి మోహన రావు తిరిగి ఇంటికివచ్చాడు. వెంటనే సరోజిని వచ్చి, "అంత Mannerless (అమర్యాదగా) behave (ప్రవర్తన) చేస్తారేంటి? మీరు అతన్ని అలాఒలవంతంగా బయటికి తీసికెళ్ళితే ఆయన మనస్సు లో ఏమనుకుంటాడు? ఎవరో illiterate fools (విద్యానిహీనులైన పశువులు) ప్రవర్తించినట్లు ప్రవర్తిస్తే బాగుంటుందా? మీరిలాచేస్తే అసహ్యంగాఉంటుంది. Westerners (పాశ్చాత్యులు) ఇంత (unman-nerlyగా ప్రవర్తించరు. నిజంగా ఇంకా మీరుచేసినపనికి నా సచాల కోపంవచ్చింది. మన ఇంటికి వాహించినప్పుడు మనం వారినలాచేస్తే, మనం వారింటికెళ్ళినపుడు వారు మనలనలా మర్యాదజేస్తారో వూహించుకోండి. మరోసారిమాత్రం అంత Rash గా (అసహ్యంగా) ప్రవర్తింపకుండా ఉండాలని నాప్రార్థన" అని సరోజిని చాలగుభీరంగా అన్నది. 'నేను వారింటికెళ్ల నలసిన అవసరంలేదు...' అని, చాలపేగంగా భోజనంచెయ్యకుండానే మోహనరావు కోర్టుకువెళ్ళిపోయాడు.

తరువాత సరోజిని భోంచేసి నిద్రపోయింది. నాయంత్రం నాలుగు గంటలుకావటంతోనే మామూలుగానే ముస్తాబయి Racket నుతీసికొని క్లబ్కు వెళ్ళింది. ఆరోజు రావుజీగారు విందుకు సిల్వేడం చేత సరోజిని ఆరాతిరావుజీగారింట్లోనే భోజనంచేసింది. తరువాత కొంచెం సేపు Music performance (గాన ప్రదర్శనము) జరిగింది. తరువాత రాత్రిమూడు పండ్లెండగుంటలకు రావుజీగారిద్దరూ శలప్రతీసుకొని సరోజిని ఇంటికొచ్చింది. మోహనరావు ఏంచేస్తున్నాడోనని ఆయనగదిద్వారకెళ్ళి తొంగిచూచింది. మోహనరావు గోడ్ వైపుకు

ముఖంపెట్టి పడుకోనున్నాడు. నిద్రపోతున్నాడు కాబోలు ననుకోని సరోజిని తన గదిలోనికి నెట్ల పడుకుంది. నిద్రపోకుండా మోహనరావు ఏమస్తున్న సంగతి ఆమె కేసు తెలుసు !!

వారంరోజులనుంచి మోహనరావుకు జ్వరం తగులుతున్నది. జబ్బు రోజురోజుకు పెరుగుతున్న దేగాని తరగడంలేదు. ఈ వారంరోజులకే మనిషి చాల దుర్బలుడై పోయినాడు. తనకు తీరిక లేక పోవడంచేత భర్తకు పరిచర్య జేయడానికి ఒక 'నర్సు' ను యేర్పాటు చేసింది సరోజిని. ఆమె దైనికచర్యలో మాత్రం మాచ్చేమీ కలుగలేదు.

సాయంత్రంపూట మోహనరావుకు ముదిచ్చేపేళ అయింది. సరోజిని తన గదిలోనికిపోయి "ఫేస్ పాడర్" డబ్బా తీసింది. కాని పొరబాటున అది చెయిబారి క్రిందబడింది. సరోజిని కొంచెం విసుగుకొంటూ "స్నో బాటర్" తీసి, రెడ్డిగారు క్లబ్ కు వెళ్లడానికి చాల తొందర జేస్తుండడంచేత, గబగబా ముఖానికి రాసుకొని 'రాకర్' తీసుకొని బయలుదేరింది. "శుం అయింది నేను అక్కంటూగా వెళ్లాలి. నీవు మందు కలిపి యివ్వ" మని నర్సుతో చెప్పి సరోజిని రెడ్డితోబాటు క్లబ్ కు వెళ్లింది.

మోహనరావు జబ్బు దీరదిన ప్రవృద్ధమౌత సూతున్నది. సెలరోజులు గడిచింది. మనిషి సంపూర్ణంగా తేరిపించి పోయినాడు. అని పంజరంలా తయారయినాడు. స్ఫుటంగా మూర్ఖాడడానికి గూడా శక్తి లేకుండా పోయింది. మనుష్య సహాయం లేనిదే మంచంమీద దేచి కూర్చోలేకుండా అయిపోయినాడు. ఒక మెతుకు అన్నమైనా లోపలికి పోవడంలేదు. పాలుయిచ్చినప్పటికీ త్రాగేవాడు కాదు, అతనిముఖంలోని

తేజస్సు కీ.ణించింది. కన్నులలోని జ్యోతి రోజురోజుకు ఆరిపోతున్నది.
 మనస్సు శిథిలమైపోయింది. అప్పుడప్పుడు తన మాతృదేవిని తలుచు
 కుండేవాడు. అప్పుడు ఆతనిహృదయం ఉప్పొంగి గంతులువేసేది. ఆతని
 హృదయంలో చల్లని జ్యోత్స్న వెల్లివిరిసేది. ఆతనిమస్తిష్కం ఆనంద
 రసాస్వాదన చేయడం ప్రారంభించేది. అబ్బ! మాతృప్రేమను తలంచు
 కొని ఉన్నామైతే, పవిత్రప్రేమ వాహినిలో ముణుకలువేస్తూ నత
 మస్తకుడుగాని ప్రేమారాధకుడుంటాడా??? జననీ హృదయంలోని
 పవిత్రప్రేమమకరందాస్వాదన చెయ్యలేక జిల్లేడు వుష్పాలమీదికి
 పోయే కందిగిగలుగూడా ప్రేమారాధకులేనా?? ఈపాశ్చాత్య నాగరి
 కత పైపై మెరుగులతో మెరిసే పయోముఖ విషకుంభమేనా? ఎంత
 మోసపోయాడు మోహనరావు! అది శీతల జలప్రవాహమని భ్రమ
 బడ్డాడు. కాని, అది మృగత్వం! పాశ్చాత్యనవ నాగరికతా ఉద్యాన
 వనవీధులలో విహరింప వచ్చునను కొన్నాడుగాని అవి ఢీకర అధఃపతన
 మార్గాలని గ్రహించలేదు! ఆ వినీలనిశాల ఆకాశంలో స్వచ్ఛందంగా
 ఎగురవచ్చుననుకొన్నాడు గాని అక్కడ పిడుగులు సడతవనితెలియదు!
 ఎంతమోసపోయినాడు? ఈకష్టదశలో ఆతనిహృదయానికి కొంచెం
 తాపోపశమనంజేసేవి పూర్వపు స్మృతులే! ఒకానొక్కప్పుడు తనకు
 తల్లిమీద కోపమొచ్చి అలిగి అన్నంతినకపోతే, తల్లివచ్చి యెంతబ్రతిమ
 లాడింది! తనసరోజు అమాయక మైనచూపులతో, తనదగ్గరికి రావ
 డానికి భయపడి, మానంగానే కన్నులద్వారా తనిహృదయా వేదనను
 తెలియబరచింది!! ఆరోజులలో సరోజునికి నవనాగరికత తెలియదు!
 పాశ్చాత్యవేష భాషలుతెలియవు! ఆరోజులలో ఆమె ఒకభారతీయ
 లలనయే!! ఒకసారితాను టక్కరితనంగా, జ్వరంవచ్చి బాధపడుతున్నట్లు
 నటిస్తే సరోజునిపొందిన ఉద్విగ్నత. ఒకసారిజ్ఞాపకానికొచ్చింది. జాలి
 చూపులతో, అమాయకమైన ఆవేదనతో, ఆదుర్దాతోకాళ్ళకు మెలివే
 సుకొని ఏడ్వడంప్రారంభించింది !! రెండుఅశ్రుబిందువులు క్రిందపడినాక
 తానుపకపకా నవ్వాడు! ఈదొంగవేషమంతా అప్పుడుగ్రహించింది

సరోజని. కొంచెంకోపంతో గబగబావెళ్లిపోబోయింది. వెంటనే తానులేచి, తన అద్దాంగిని బిగియారకాగలించుకొని, హృదయానికి హత్తుకొని, ఆవిడలో లీనమైపోయాడు! ఈదృశ్యం జ్ఞాపకానికొచ్చింది మోహనరావుకు. వెక్కి-వెక్కి-యేడ్వడం ప్రారంభించాడు. ఎంతసేపుపడ్డాడో తనకే తెలియదు, తనకొకసారి నిజంగానే మలేరియాజ్వరమొచ్చింది. విషంలాగా చేదుగావుండే ఆ 'క్విన్సెస్ మిక్చర్స్' తాగితేకపోయే వాడు. అప్పుడు తన సరోజని యెంతబ్రతిమాలేవో! ఎన్నికబుర్లు చెప్పేది!! చంటిపిల్లలను మోసగించినట్లు మోసగించి మందుత్రాగించాలనుకొనేది! ఒక గంటసేపు తిప్పలుబడేది. తాను మందుత్రాగే వరకు ఆవిడ అన్నంగూడా తినేదికాదు. చివరకు "మీరు మందుత్రాగకపోతే నన్ను చంపుకొన్నట్లే!!" అని బట్టపెట్టుకొనేది. వెంటనే తాను మందుత్రాగేవాడు!! ..... ఛీ ఛీ!! ఈదృశ్యాలు కనపించకుండావున్నా బాగుండు! అబ్బ! ఎంత హృదయవేధకం! ..... అన్నంసయించక తాను అన్నం తినకపోతే, తన తల్లి, తన హృదయాధిష్ఠానదేవత, తన ఉపాస్యదేవతము, తన నెంతబ్రతిమాలి బలవంతాన విస్తరిముందు కూర్చోబెట్టి, ఎన్నోకబుర్లు చెప్పుతూ "కాకమ్మ, పిచ్చికమ్మ" కథలు చెప్పుతూ ఒక్కొక్క ముద్దతననోట్లోపెట్టేది! పాపం!! తన తనయుడు బి. ఎ. ప్యాసయిన విద్యాధికుడైనప్పటికీ, తల్లి 'కాకమ్మ పిచ్చికమ్మ' కథలనే చెప్పేది! నిజంగా, తల్లి నోటి నుండి వచ్చే ఆకథలలో తాను షేక్స్పియర్, టెన్నిసోల రచనలకంటే మాధుర్యాన్ని అనుభవించేవాడు. తిరిగి ఆరోజులు తనకు రావా?? యింకెక్కడరావడం!! శ్మశానంలోని అసంఖ్య సమాధులలో తాను గూడా ఒక సమాధిని అలంకరింప బోతున్న తనకు మరల ఆరోజులు రావడమా!! అనేక మందులు వాడి డాక్టర్లు నిరాశజెందిన యీ రోగం నయంగావటమా! ఒకనైపున మృత్యువు ఆహ్వానిస్తుంటే తనకీ గొంతె మృత్యోరికలెందుక??

యివ్వాలి మోహరావును జబ్బు మరీతీవ్రంగావుంది. 102 డిగ్రీల
టెంపరేచర్ వచ్చింది. సరోజనిమాత్రం అప్పుడప్పుడు అతనిగది
లోనికిపోయి, కొంచెం పక్కరించినచ్చేది. కాని, ఆగదిలోనిల్చుండే
రెండునిమిషాలు చాలకష్టంగావుండేది.

ఆరోజు సరోజని తనగదిలోని ఈజ్జెన్సర్ లోపడుకొని ఒక
ఇంగ్లీషునల చదువుకుంటున్నది. ఆవిడమనస్సంతా అందులో లీనమై
పోయింది. కాని అకస్మాత్తుగా ఆవిడహృదయంలో కొన్ని భావాలు
లేచినాయి !! ఒకవేళ మోహరావు చనిపోతే !! తానేంచేయాలి ??
ఈభావం ఆవిడహృదయాన్ని యివ్వాలి బాధకలిగించలేదు. కొంచెం
ఆనందించిందనిపించా చెప్పవచ్చు ! తనభర్త చనిపోతే, శ్రీమతి నా
యుడు, శ్రీమతి రెడ్డి, మిస్ హుక్, మిస్ రోక్, మిస్టర్ రెడ్డి,
మిస్టర్ ప్రసాద్, మిస్టర్ రావునీ మొదలైనవారంతా తనను పక్కరించ
డానికివస్తారు ! అప్పుడు తానేం చేయాలి ? అయ్యో ! నాహృద
యాధిరాధుడు, నా వ్రాణ వల్ల భుడు నన్నువదలి స్వర్గానికి
పోయాడు. నన్ను సర్వనాశనంచేశాడు ! ఇక నాకీవితం దీపికలేని
శూన్యగృహంలాంటిది అని కళ్లవెంట నీళ్లుబిట్టకొని అనాలి ! 'నాకోస
రం మీరు విచారపడనక్కరలేదు. మరణించిన పవిత్రాత్ముడు శాంతి కలి
గితే అదేనాకు పదివేలు' అని ఇంగ్లీషులో అనాలి!! శ్మశానానికి
పోయేటప్పుడు తాను యేరకంచీరే కట్టుకోవాలి? తరువాత అనేక
సానుభూతిపత్రాలు వస్తాయి. అప్పుడు ఒకపత్రికలో "నాభర్తమర
ణించినందుకు సానుభూతిదెల్పుచూ అనేకమందిమిత్రులు ఉత్తరాలు
వ్రాస్తున్నారు. కాని, దుఃఖసాగరంలో మునిగియున్న నేను ప్రతిక్షేప రా
నికి విడివిడిగా జవాబువ్రాయజాలనందులకు విచారపడుచున్నాను. మా
మిత్రులు నాయెడజూపు సానుభూతికెంతయు కృతజ్ఞురాలను. స్వర్గస్థ

మరణిస్తే నా ఆత్మకు గూడా శాంతి లభించదు. సరోజా ! ఆమెకు ఒక టెలిగ్రాం యిప్పించు. ఆమెను యింకా పాశ్చాత్యనవనాగరికత ఆవరించ లేదు. ఆమె హృదయంలో యింకా ప్రేమ వున్నది. ఈ కబురు వినడంతో టె ఆమె యిక్కడకు పరుగెత్తుకొని వస్తుంది. ఆమె పవిత్ర ప్రేమోన్మత్త హృదయం, ఆమె ప్రేమ సించిత నృదుల మధుర కంఠ స్వరం, ఆమె పవిత్ర ప్రేమ నా హృదయంలో మందాకినిని ప్రవహింపజేస్తుంది. అప్పుడు నా హృదయం, యెంత శాంతిని అనుభవిస్తుంది ? అప్పుడు నా హృదయం యెంత ఆనందాన్ని అనుభవిస్తుంది ? సరోజా ఆమెను పిలిపించు ! వెయ్యి మంది డాక్టర్లు చెయ్యలేని పని ఒక్క ఆమె పవిత్ర ప్రేమ చెయ్యగలుగు తుంది. ” అని మోహనరావు న్నాడు.

ఇదంతా జ్వరప్రలాపమని భావించింది సరోజా. “ మీరు గోల చెయ్యకండా పడుకొండి ! నేను వెల్లె మరొక డాక్టరును పిలుచుకొ న్నాను ” అని సరోజా రెండడుగులు వేసింది. మోహనరావు “ సరో జా ! అలా అనకపోతే క్లబ్ కు వెళ్లి వసానని చెప్పరాదు ? నీకు భయ మెందుకు ? రాకెట్ తీసుకొని, మున్నా బెపోతున్న నీవు క్లబ్ కు వెళ్లి తావో, డాక్టర్ లింటికి వెళ్లి తావో నాకు తెలియదు ? ? ” అని అన్నాడు. సరోజా స్వబద్ధురాలైంది. తిరిగి మంచం దగ్గరకొచ్చి నిల్వబడింది. మోహ నరావు ఉద్రిక్తతతో కూర్చున్నాడు. ఆతని ముఖం ఎర్రబడి, చాల గంభీరంగా మారింది. రెండు నిమిషాలు మానంగా నేల వెళ్ళు చూచి చాల గంభీరమైన స్వరంతో “ సరోజా ! నీతో రెండు మాటలు చెప్పా లనుకొంటున్నాను. కాని ధైర్యం చాలలేదు. యివ్వాలి చెప్పక తప్పదు సరోజా ! నేను తిరిగి నా పూర్వ వివాహాన్ని గడపవాలని వాంఛిస్తు న్నాను. నాకు యీ నూతన వివాహంలో ఆనందం లేదు ! సౌఖ్యం లేదు ! ! శాంతి లేదు ! ! ! సరోజా ! ఈ వివాహాన్ని తలుచుకొన్నప్పుడు నా హృదయం పగిలిపోతుంది. ఇదే నా రోగానికి కారణం. నాది శారీరక వ్యాధి కాదు. సరోజా ! ఇది మానసిక వ్యాధి ! నేను యీ నవనాగరికతలోని

ఆనందమున్నదని భ్రమపడ్డాను. మోసపోయినాను. నవనాగరికతలోని
 ప్రతిపదమాణువు పరిశీలించాను. చివరకు నాస్వానుభవంవల్ల, యిందు
 లో సౌఖ్యంలేదని గ్రహించాను. సరోజా ! వద్దు ! వద్దు ! ఈనాగరికత
 మనకువద్దు !! నీవు పూర్వపుస్త్రీగా మారిపో ! ఏయువతిహృదయం
 పవిత్రమౌను పూరితమైయుండేదో, ఏయువతి తనతోడిస్త్రీలతో గూడ
 మాట్లాడడానికి సిగ్గుపడేదో, ఏయువతిలో స్త్రీస్వభావమైన లజ్జతోడికి
 సలాడుతుండేదో, ఏయువతి తనకుటుంబమే తానుగా భావించేదో, ఏ
 యువతి దైవభక్తి పరాయణయై ఆదర్శభారతలలనయై యుండేదో,
 ఆసరోజనివిగా మారిపో !! సరోజా ! నాప్రార్థనను స్వీకరింపవా ?
 సరోజనీ ! నీహృదయాన్ని ప్రశ్నించు ! నీవు ఆనాటి సరోజనివేనా ?
 ఆనాటి పవిత్రహృదయమేనా నేడు !! పరపురుషుల నైపుమాడడానికి
 కూడాభయపడే ఆనాటి సరోజనివేనా ? సరోజా ! పాశ్చాత్యనవనాగ
 రికతా పరిణామము యంతకృతంగా, యంతభయంకరంగా వుంటుందని
 నేనూహించలేదు. నేనుగూడా బి. ఏ. ప్యాసయినాను. నేనూ చాల
 కాలం పాలిష్డ్ సొసైటీలో తిరిగాను. కాని, సరోజా ! నీలోకలిగినంత
 మార్పు నాలోకలుగలేదు. నాస్వానుభవంవల్ల నేడుగ్రహించాను! స్త్రీ
 హృదయం చాలసున్నితమైనది. చాలమృదువైనది. అట్లాంటి కోమల
 హృదయాలమీద పాశ్చాత్యనాగరికత తనభయంకరతను తొందరగా
 చూపెట్టగలుగుతుంది, సరోజా ! నాప్రార్థనను స్వీకరించు, సంపూర్ణంగా
 నీవు నాదాననై, నేను నీవాడనై వుండాలనినాకోరిక, నాకోరికనుచిరస్మ
 రించవనే నేను నాహృదయపూర్వకంగా విశ్వసిస్తున్నాను. సరియూ ! నీ
 అంతరాత్మను ప్రశ్నించు. నీహృదయం ఎంతమారిపోయింది.
 ఎంతమలినమైపోయింది. నేను బాగాగ్రహించాను, స్వేచ్ఛ, ఉచ్ఛ్వాస
 ఖలత, నిర్లజ్జత, స్వార్థం కంటే యీ 'పాలిష్డ్ సొసైటీ' (Polished
 Society) లో మరేమీలేదు. తనభార్య పరపురుషునితో నీచప్రసం
 గాలుచేసుంటే, నవనాగరికతా పిశాచంఆవహించి కళ్లుమూసుకొనిపో
 యిన నావంటి భ్రష్టుడు మూసంగానహించగలడుగాని, సరోజా ! నిజ

మైనభారతీయుడు సహించలేడు. అది పాశ్చాత్యులకే తగిపోయింది. వారినాగరికత రక్తంలోలాలిమలేని వారికే తగిపోతుందిగాని భారతీయులకు తగదు. ఒకహిందువుడు తనసర్వస్వాన్ని, తనప్రాణాలని గూడాఅర్పించి తనభార్యమానరక్షణచేసాడు. యివాళ ఒకమొగుడుతో, చేపు మరొక మొగుడుతో, ఎటుండి యింకొక మొగుడుతో కాపు గంచేయడానికి ఒకనిజమైన హిందువుడు ఒప్పుకోగలడా? భారతీయుని రక్తంలో యింకాకొంచెం పౌరుషంమిగిలింది. సరోజా! నాకోరిక మన్నించు ! నాప్రార్థనస్వీకరించు. ఇక యీమాయలో ఒక్కనిముషం గూడావుండలేను. నేను యీస్వార్థయుతమైన, అసభ్యమైన, భ్రష్ట సమాజంలో ఒక్కనిముషంగూడా వుండలేను. నన్ను తిరిగి ఆపవిత్రసరి తలోన్నానంచేయించు. నన్ను ప్రాయశ్చిత్తంచేసుకోనివ్వు. సరోజా! నీవు గూడా ఆపవిత్రమందాకినిలో స్నానంచేయి. ఇరువురం తిరిగి ఆపవిత్ర ప్రేమాద్యానంలో విహరిద్దాము. ఆపవిత్రప్రేమసౌరభాలను ఆఘ్రూషిద్దాము. అపరిశుద్ధప్రేమసించితమలయమారుతంలో గంతులేద్దాము. ఆ జగన్నుత ఆర్యుడై వాహికసూత్రంలో ఒకరినొకరముకట్టివేసుకొందాము. తిరిగి ఆపండువెన్నెలలో పరుగెత్తుదాము. సరోజా ! నాప్రార్థనఅంగీకరించవా ? ” అని అన్నాడు.

సరోజని నిశ్చేష్టయై నిలుచింది. ఆమె ముఖం చాల గంభీరంగా మారింది. కన్నులుమూసుకొన్నది. తనహృదయాన్ని తట్టి ప్రశ్నించింది. అంతర్వాణి సమాధాన మిచ్చింది. “ఇందులోని ప్రతి అక్షరము యదార్థమే!!! ” సరోజని మనస్సులో అనేకదృశ్యాలు కనిపించినయి. అనేకమంది భాటోలు కనుపించినయి. సినిమారీల్సు లాగా గీర్తన పరుగెత్తుతున్నయి. సరోజని హృదయం “అందులోని ప్రతిఅక్షరముయదార్థమే! ” ననిచెప్పింది. సరోజని అంతర్బుక్షువులను విప్పి చూచింది. ఆమెలో యికా భారతీయత కొంచెంశేషించి వున్నది. అనేకమంది షుత్ర భారత లలనలు తమహృదయ రక్తాన్ని ధారబోసి, తమప్రాణ

అను బలిదాసం చేసి, తమ సర్వస్వాన్ని త్యజించి, నేరేవరకు కాపాడిన
 “మానధనము” యెంత పవిత్రమైనది ! ఆ ధనాన్ని దొంగిలించటా
 నీకి ఎంతమంది ప్రయత్నించారు ! ఎందరు స్త్రీచ్ఛులు తంటాలు
 పడ్డారు ! కాని ఎవరికైనా చిక్కిందా ?? అట్లా ఉప్పెళ్ళకు చిక్కుకు
 కోటలో రాశులకు రాశులు బూడిద చిక్కింది ! అంతే ! భారతీయ
 ‘మానధన’ మొదలకు చిక్కుతుంది? స్వర్గాతిరోహిత త్రై భారతీయ
 పతివ్రతలు ఆత్మలలో శక్తి చచ్చిపోయిన నాడు, భారతీయ రక్తంలో
 లాలిమ నాశనమయిన నాడు, భారత మస్తిష్కంలో దేశభక్తి సజించి
 చనాడు, హిందువులలోని ఆత్మగౌరవం అడుగుటికైన నాడు, సర్వస్వం
 చానికి వెలుగు చూపేట్టిన భారత ఋషులలోని ఆత్మ తేజంమూయ
 పోయిననాడు భారతీయ లలన “స్వామణ్” గు బానిస అయితుంది.
 పాశ్చాత్య నాగరికతకు ఊడిగం చేస్తుంది! కాని, ఆచార్యాగ్యం భారత
 దేశానికి యికా సంపూర్ణంగా కలుగలేదు ! సరోజిని కనుక నెంటు
రెండు ఆశుబిందువులు రాలినయి ! భర్త పావాలమీద కరింది.
వెక్కివెక్కి యెడ్వటం ప్రారభించింది. ఆవిడ హృదయం పశ్చా
 త్తాపాన్ని చేత సరిశుద్ధమయింది! ఆవిడగర్వం చూణ్ణ మయింది! ఆవిడఆత్మ
 పరితప మొన సదహాను నన్నెల బుగారుగాగా తేజోవంతమయింది!
భార్యా భర్త లిరువురు కౌగలించు కొన్నారు ! ఆరోజురాత్రే గుంటూ
రుకు ప్రమాణ మమూరు ! !

గుంటూరు స్వరాజ్యమైదానంలో జనాకీర్తిని పోయినారు.
 సభ కల కల ముడున్నది. సాయంత్రం 5 గంటలయింది. మోహనరావు
 ఉపన్యాసవేదిక నెక్కాడు. సభికులంతా ఉత్సాహంతో చప్పుట్లుచేశారు.
 మోహనరావు గంభీరంగా ఉపన్యసించడం ప్రారంభించాడు:—

“సోదర సోదరీ మణులారా! నేటి భారతదేశ చార్యగ్యం మనం చూస్తూనే ఉన్నాము. ఒకా నొకనాడు ప్రపంచాని కంటటికి వెలుగు ప్రసాదించిన భారతదేశం నేడు యీ దీనస్థితి పొందబానికి కారణం విదేశీయులను “యిమిటేట్” చేయడమే! భారతదేశంలోని నేటియువకులు పాశ్చాత్య నాగరికతా ప్రవాహంలో మునిగి, కన్నుగానక మనపూర్వీ సంస్కృతిని, మన Ancient culture (పూర్వపు నాగరికత) ను, పూజ్యతై స. మన పూర్వజులను, తిరస్కరిస్తున్నారు. నేడు ప్రపంచ ములో కంటటికి అత్యంత “ఫ్యాషనబుల్” దేశములుగా పరిగణింపబడే దేశములలోని ప్రజలు గుడ్డకట్టకోవడం గూడ తెలియని అనాగరిక స్థితిలో నున్నప్పుడే భారతదేశంలోని ఋషులు యమునా తీరంలో ఆధ్యాత్మిక జిజ్ఞాస చేశారు. విజ్ఞానం (Science) లో అద్భుతమైన పరిశీలన చేశారు. అనేక ఉత్తమోత్తమ గ్రంథాలు రచించినారు. దానినే అరవింద ఫోర్మ్ గారు యిల్లావ్రాస్తున్నారు. “The ancient civilization

did possess secrets of science, some of which modern knowledge has recovered, extended and made rich and precise but others are even now not recovered”

(మన పూర్వుల నాగరికతలో అనేక రహస్యాలు యిమిడివున్నాయి. అధర్వణ వేదంలో వ్రాయబడిన ఆ విజ్ఞానంనే నేటి పాశ్చాత్య విజ్ఞానవేత్తలు బయటకు తీసి, మెరుగుపెట్టి, మనకు చూపిస్తున్నారు. యిల్లాంటివే యింకా అనేక విషయాలు, ఆధునిక విజ్ఞానవేత్తలు యింతవరకూ గ్రహించనివి, గూడా మన గ్రంథాలలో వున్నాయి) సోదరులారా! అల్లాంటి మన నాగరికతను మనంగ్రహించలేక పోతున్నాము. ప్రపంచాని కంటటికి వెలుగు ప్రసాదించింది మనవేదాలు! అల్లాంటి పవిత్రమైన మనవేద ధర్మాన్ని మనం దూషిస్తున్నాము. మన పెరటిలో మూలిక గుణం మనం గ్రహించలేక పోతున్నాము. కాని, దానినే పాశ్చాత్య పండితులు ప్రశంసిస్తున్నారు. పవిత్రమైన మనవేదములను జూచి చక్రితులై పోతున్నారు. మన.

పూర్వం నాగరికతకు ఆశ్చర్యపోతున్నారు. ప్రొఫెసర్ మాక్స్ ముల్లర్ (Professor Max Muller) గారు యిట్లా వ్రాస్తున్నారు:- In the history of the world, the Vedas fill a gap which no literary work in any other language could fill ” (ప్రపంచ చరిత్రలో, యేయితర భాషలోని గ్రంథములును పూరి చేయజాలక పోయిన మహా సాహిత్యమును వేదములు పూరి చేసినవి)

గ్యూగాల్ట్ గారు (Guigault) యిట్లా వ్రాస్తున్నారు. “The Rigveda is the most sublime conception of the great high ways of humanity” (ఋగ్వేదము మానవజాతి కు తిరిగిని సర్వశ్రేష్టమయిన ఆదర్శరచన)

మాన్స్ లోన్ డెల్ బోస్ గారు (Mons Leon delbos) యిట్లా వ్రాస్తున్నారు:- “There is no monument of Greece or Rome more precious than Rig Veda” (యూరప్యదేశ మునందలి అత్యధిక నాగరిక దేశములకు గ్రీస్, రోమ్, నందలి యేగ్రంథమును ఋగ్వేదముతో సరితూగజాలదు)

ఈ విధంగా అనేక మహానుభావులు భారతీయ విజ్ఞానాన్ని, పేదలను, ప్రశంసించారు. ఎన్ననిచెప్పను? వాల్టాయ్ (Voltaire) గారికి యజుర్వేదము బహుశరించినపుడు వారు “Veda was the most precious gift for which the west had been ever indebted to the East” (సాశ్చాత్యులమైన మాకు వేదములు అమూల్య జ్ఞానమును ప్రసాదించినందులకు మేము ప్రార్థనీయుల (భారతీయుల) కెంతయు ఋణపడి యున్నాము.)

సోదరులారా! ఏష్యాత్యనాగరికతవెంట మనము కక్కలమై పగుగెస్తున్నామో, ఆషాశ్చాత్యులే మన పూర్వీకుల సంస్కృతికి చెరుగు బుట్టతున్నారు. మనము యెంత భ్రష్టులమైనా, యింకా

మనలో మనపూర్వులరక్తం ప్రవహిస్తునే వున్నది. నేటికిగూడ మనము 'ఆర్యుల'మని గర్వించాలి. ఒకానొకప్పుడు ప్రపంచాన్నంతటినీ ఉద్రోతలూపిన జాతి మనది!! మనలో ఆర్యరక్తంవేడిగా ప్రవహించేటంతకాలం, మన హిందుదేశంలో ఒక్క హైందవబాలకుడైనా జీవించి యున్నంతకాలం, మనసంస్కృతి, మననాగరికత మన కళ్ళయెదుట నాశనంచేయబడడం చూడజాలము. హృదయంలేని, స్వార్థయుతమైన "ఫ్యాషన్" మనకక్కరలేదు. ప్రపంచంలో కంతటికీ "ఫ్యాషనబుల్" పట్టణంగా పేరొందిన "పారిస్ పట్టణం"లో నూటికి 95

మంది సుఖవ్యాధి వీడితులని విన్నప్పుడు మీహృదయం చలించడం లేదూ! ఈఫ్యాషనేనా భారతదేశానికి కావాలనడం. ఈ ఫ్యాషనునేనా మనం మన పిల్లలకు నేర్పడం. జోహారు! ఫ్యాషన్! నీకు వేనవేలజోహార్లు. మాభారతదేశానికిరావాకు. ఇంతకు క్రితం కొంచెం కొంచెంగా వచ్చి వున్నయెడల, తిరిగిసీదేశానికి వెళ్లిపో. నిన్ను ఆదరించేది ఆపాశ్చత్యులే. ఒకానొక్కప్పుడు అతులసౌభాగ్యాన్ని అనుభవించిన భారతదేశం, అనంతజ్ఞాన రసాస్వాదన చేసిన భారతదేశం, జగదేకప్రశంసనీయమగు నాగరికతను చూరగొన్న భారతదేశం, ఆధ్యాత్మిక జ్యోతిలో కన్నులు తెరిచిన భారత దేశం నిన్ను గౌరవించదు! నిన్నుగాక మొన్న గుడ్డకట్టుకోవడం నేర్చుకొన్న ఆతెల్లవారి దగ్గరికే పో. వారేనిన్ను గౌరవిస్తారు. మహాత్మాగాంధీగారు పోర్టుస్మిత్ పట్టణమును 1940 లో సందర్శించి తన అనుభవములను గూర్చియిట్లు వ్రాయుచున్నారు:—

"పోర్టుస్మిత్ మల్తాహాంకా బందర్ హే. నహా దురాచారి
ణీస్త్రీయోక్తబహుత్ సే ఘర్ హే. వేస్త్రీయా వేశ్యాతోనహి
కహాజానకి; ..... యహాకహ్నా కహి హాజాతాహేకి కో
ఘర్ అచ్చా బోర్ కోబురా" (పోర్టుస్మిత్ ఒకరేవు పట్టణము.
అక్కడ చాలమంది దురాచారిణులైన స్త్రీలున్నారు. ఆస్త్రీలను

వేశ్యలని చెప్పజాలము ..... ఆపట్టణములో యెన్ని యిస్లాముచివి
 గలవో చెప్పడంచాలకప్టం) సోదరులారా! ఇది పాశ్చాత్యనాగరికత! దీని పేరే
 Western civilization! అయితే మీలో కొందరు ప్రశ్నింపవచ్చు.
 మన దేశంలో మాత్రం డబ్బుకాసింది శరీరం అమ్ముకొనే స్త్రీలు యెంత
 మంది లేరని! కాని, వీరు డబ్బుకోసరం చేస్తున్నారు. వారు స్వామికో
 సరం డబ్బు లేకుండానే నిస్వార్థంగా షాక్ గా వ్యభిచరిస్తారు. అందుకో
 సరమే గాంధీగారు “వారిని వేశ్యలని చెప్పజాలము” అని వాగ్దాసింది.
 ఈ నాగరికతనేనా మనవారుకోరేది?? ఛీ! ఛీ! .....

(Hear, Hear, వినుడు, వినుడు) ..... సోదరులారా! ఈ నాగ
 రికతను పీడ్కోలివ్వండి! చిడ్డలకు చిన్నప్పటి నుండి మన భారతీయనాగ
 రికతను, బోధించండి! ఆంగ్లేయులు వ్రాసిన హిందూ దేశచరిత్రలను
 విశ్వసించకండి! భారతీయులలోని హక్తిక సౌందర్యాన్ని పిల్లలను
 చూపెట్టండి? స్వామి వివేకానంద అమెరికాలో హిందూ మతాన్ని
 గురించి ఉపన్యసించి నపుడు ప్రజలు ఆస్పర్యపోయినారు. హిందూ
 మత మిల్లాంటిదని వాడికెలియదు! పాపం! “అందుచేతనే మేమీ
 అంధకరములోపడి కొట్టుకొంటున్నాము” అని ఒక జర్మనీకైస్తవ
 పండితుడన్నాడు. ఇరువారే ఆతడు హిందూమతాన్ని స్వీకరించాడు.
 అతడే సాధనానందస్వామి!!! స్వామి సత్యదేవుగారు జర్మనీలో ఆర్య
 ధర్మ ప్రచారంజేస్తూ “బెర్లిన్”లో ఉపన్యసించినపుడు వారు ఇక
 తులై ఆర్యధర్మాన్ని వెయికోళ్ళ ప్రశంసించారు. సోదరులారా!
 అల్లాంటి పవిత్ర ధర్మాన్ని వదలకండి! మూఢాచారములను విశ్వసించ
 కండి! సత్యమైన వేద ధర్మాన్ని స్వీకరించండి! సనాతనులమని పేరు
 బ్రాహ్మణుని తిరిగే దొంగలను నమ్మకండి! వారే మతహింసకులు! శ్రీరా
 నందునివంటి మహానుభావుల చరిత్రలను జూచి మతంకోసరం పాశ్చాత్య
 లను బలిదానంచేయడం నేర్చుకోవాలి! లోకమాయుతిలక్ అడుగు జాడ
 లలో దేశానికోసరం సర్వస్వాన్ని త్యజించడానికి సిద్ధపడాలి!! నిజమైన
 హిందూమతాన్ని ఆశ్రయించండి!! తిరిగి మనసాభాగ్యం మనకొస్తుంది!

తూర్పున ఉదయించిన సూర్యుడు పశ్చిమానికి పోవడం సహజం! కాని, ఎప్పుడూ అక్కడే వుండడు. తిరిగి తూర్పున ఉదయించాలి. భావిభారత సౌభాగ్యోదయానికి స్వాగత మిద్దాము! మన హృదయపూర్వకమైన ప్రేమకానుకల సర్పిద్దాము! దేశంకోసరం మన రక్తాన్ని ధారబోసి రక్తిరంజిత పాదాత్ ను మనకమారులకు చూపుదాము! రాబోవు తరములవారికి అదర్శప్రాయలుగా నిలుద్దాము! పాశ్చాత్య నాగరికతకు దూరంనుంచేద్యంబొద్దాము “అని మోహనరావు గంధీరంగా ఉపన్యసింపచాడు. సభికి లంతా మానంగా చీకతులైపోన్నారు. నిజంగా, మోహనరావు నోటినుండి వెలువడిన ప్రతిఅక్షరం సభికులహృదయాలలో అంతిమైపోయింది. ఉపన్యాసం ముగియడంతోటే కఠితాశ్చర్చనులు చెలరేగినాయి! “హై! స్వాతంత్ర్యమహా భారత్ కీ డయ్!” అని కొంత మంది కేకలువేశారు. చాలామంది స్వేచ్ఛగా ఉపాసకులు తలలువంచుకొన్నారు. నాటినుండి పాశ్చాత్యసభ్యతను ఒహిష్కరించడానికి సర్వయించుకొన్నారు. ఆర్యులు అనాగరికులని పిచ్చికేకలువేసే అనేకమంది యువకులు సిగ్గుబడ్డారు. అనాటినుండి, మోహనరావు గుంటూరులో సుప్రసిద్ధనాయకులలో ఒకడుగా పరిగణింపబడసాగాడు. అతనిభాషలో అతని వాక్కులలో ఒకవిధమైన ఉత్తేజనాశక్తివుంది! అందుచేత కొందరిజలలోనే ఆవిడొక సుప్రసిద్ధనక్తి అయినాడు.

ఉపసంహారం

మోహనరావుకు సంపూర్ణ ఆరోగ్యం కలిగింది. తిరిగి మొదటి శాంతియుత వాతావరణంలోకి రావడమే ఆతనిమానసిక రోగాన్ని కదిల్చింది. గుంటూరువచ్చిన మరురోజే కొన్ని ఇంగ్లీషు గ్రంథాలు బీరువాలోంచిసి తగలబెట్టేశాడు. అందులో ముఖ్యంగా ‘అస్కర్ డెల్’ రచనలున్నాయి. ఇప్పుడు మోహనరావుకు ఇంగ్లీషు నవల

లంటే వ్యామోహంతగ్గిది. ఎప్పుడైతే నాచదివితే 'రస్కి' 'ఎమర్సన్' 'కార్లయిల్' మొదలై నవారి రచనలుమాత్రం అప్పుడప్పుడు చదువుతుంటాడు. ప్రతిరోజూ ఉదయం 5 గంటలకే నిద్రలేచి స్నానాదిక ములుచేసుకొని సంధ్యోపాసనచేస్తాడు. తరువాత కొంచెంపాలుత్రాగి ఆఫీసులో కూర్చుంటాడు. 10 గంటలకు భోంచేసి కోర్టుకువెళ్ళి సాయంత్రం 5 గంటలకు యింటికివచ్చి యేదైనా చదువుకొంటూ కూర్చుండేవాడు. సాయంత్రంపూట తిరిగి స్నానం సంధ్యోపాసనా చేసేవాడు.

సరోజనిగూడా మొదటిసరోజనిగా మారిపోయింది. నడమంత్రాన జరిగిన విషయాలనన్నిటిని స్వప్నంలాగా మరిచిపోయింది. స్త్రీస్వాభావికమైన లజ్జ, భిడియం సరోజనిని తిరిగి ఆశ్రయించినయి! ఇంటిలోని పనులనన్నిటిని స్వహస్తంతోనేచేసేది. మరొకరుచేస్తే తనకు సంతృప్తిగా వుండేదికాదు. అత్తగారు మునుపటికంటే యెక్కువగా ప్రేమిస్తున్నది. అత్తాకోడండ్రు యిరువురు చాలాఅన్యోన్యంగా ప్రేమతో వుండేవారు. అత్తగారు యేకొత్తవిషయంవినన్నా కోడలుతో చెప్పేది. ఎవరైతే నా ఏదైనా తినుబండారాలుయిస్తే వెంటనే కోడలుచేతికిచ్చేది. తీరికచిక్కినపుడు సరోజని "రామాయణం" "భారతం" చదువుకొనేది. అవి చదివేటప్పుడు మొదటిసరోజనిలాగానే అనుభవించేది. అప్పుడప్పుడు మద్రాసు స్నేహితులదగ్గరనుంచి ఉత్తరాలు వచ్చేవి. కాని వాటిని చింపిపారేసేది. కొన్నాళ్ళయాక ఉత్తరాలు రావడంగూడా మానివేసినయి. Mr. రెడ్డి, శ్రీమతి బాల్గీలనుగురించి చాలాఅపవాదులు బయలుదేరినట్లు, మిస్సెస్ బాల్గీ భర్త Divorce (విడాకులు) యిచ్చినట్లు యీమధ్యవార్తలు వచ్చినయి. ఇట్లాంటి సమాజంలోనుంచి బయటపడినందుకు సరోజని, మోహనరావులు భగవంతునికి అనేక ధన్యవాదాలు అర్పించారు !.

రాత్రి 10 గంటలయింది. పార్థమినాటికర్పూరంలాంటి పండు వెన్నెల వెల్లివిరిసిపోతున్నది. చంద్రుడు బ్రహ్మానందంగా పకపకా నవ్వుతున్నాడు. చల్లనిపిల్లగాడ్పులు రెపరెపాధ్వనిచేసుకొంటూ పరుగెత్తిపోతున్నాయి. సరోజని, మోహనరావు లిరువురూ, మేడమీద ఆరుబయటపడుకొని ఆనందంగా చందమామవైపు చూస్తున్నారు. ఎవరు ఎక్కువసేపు కన్నుమూయకుండా, చంద్రుడిని చూడగలుగు తారోనని పందేలుచేసుకొని, జాబిల్లిలోని అమృతరసాస్వాదన చేస్తున్నారు. ఇరువురూ “నీవు ఓడిపోయా” వంటే “నీవు ఓడిపోయా” వని పకపకా నవ్వుకొంటున్నారు. ఇంతలోనే అకస్మాత్తుగా సరోజని, “మన ఆనందాన్ని ఇనుమడింపజేయడానికొక ‘చిట్టినాయన’ గూడా వుంటే యెంతబాగుండేది !” అని కొంచెంసిగ్గుతో, చిరునవ్వుతో అన్నది.

“నీవు సంతాననిరోధకం చేయకుండావుంటే అల్లాగే కలుగుతారు ! దానికి నేను గ్యారంటీయిస్తాను” అని మోహనరావు నవ్వుతూ అన్నాడు.

“చాలైంది, మీమాటలు మీరూనూ ! ... ఎప్పుడూ హేళనచేస్తుంటారు ....” అని సరోజని పెదవి విరచి కొంచెం నవ్వింది.

ఇరువురూ పకపకా నవ్వారు !!

“ఓం ఇతిశమ్”

శ్రీ వెమన గ్రంథాలయము
తెలపై (కృష్ణ)

మహానగర పంచాయితీ పునర్వ్యవస్థీకరణ పరిశీలనావర్తిక

పుస్తకం సంఖ్య	TPLA126B123
పుస్తకం పేరు	ఫ్యాషన్
తారీఖు	30/10/24
ముందు అట్ట	YES
వెనుక అట్ట	YES
మొత్తం పేజీలు	47
పెద్ద సైజు పేజీలు	NO
ఖాళీ పేజీలు	NO
లేని పేజీలు	NO
తయారు చేసినది	ROHITH
పేజీలు విడదీసినది	ROHITH
స్కాన్ చేసినది	Ch. Ramya
పరీక్ష చేసినది	ROHITH
పేజీలు సరిచూసినది	
టైటిల్ చేసినది	
ప్రకటన చేసినది	NO
పరిస్థితి	good